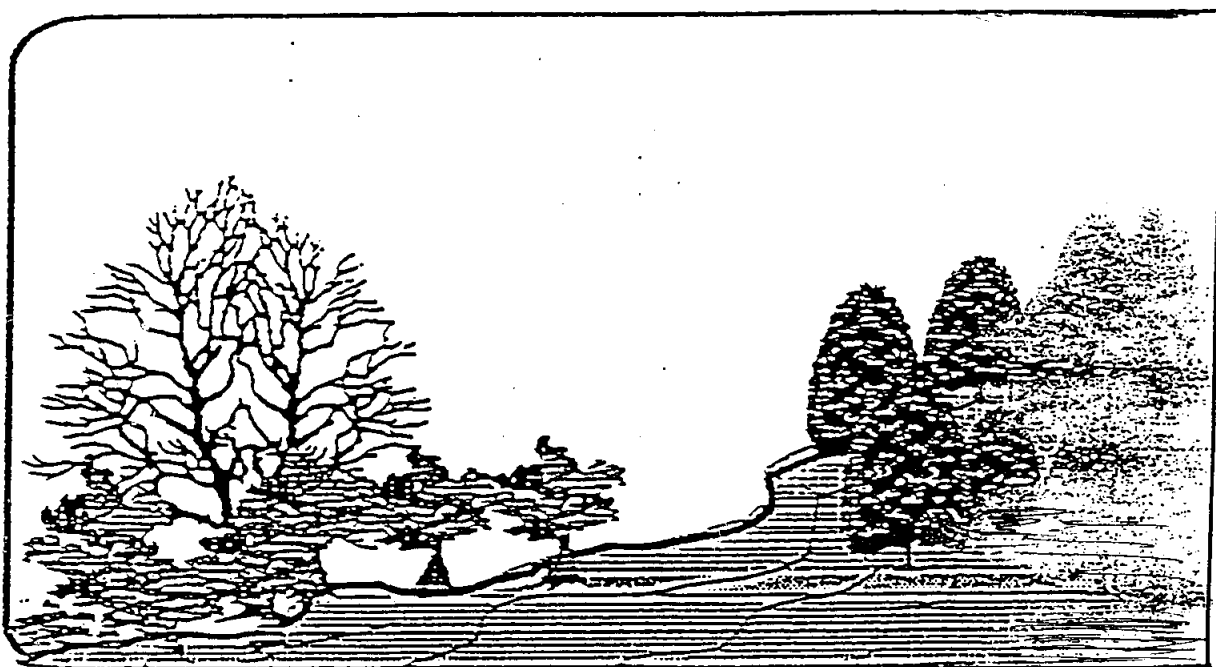

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Για τη μελέτη σε βάθος του προβλήματος των πυρκαγιών
και την υπόδειξη τρόπων οργάνωσης και μέσων για την
μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους

ΠΟΡΙΣΜΑ

Πρόεδρος

Διονύσιος Μπεχράκης

Βουλευτής Νέας Δημοκρατίας

Αντιπρόεδρος

Μόσχος Γικόνογλου

Βουλευτής ΠΑΣΟΚ

Γραμματέας

Αντώνης Σκυλιάκος

Βουλευτής ΚΚΕ

ΑΘΗΝΑ

ΜΑΙΟΣ 1993

Επιμέλεια παρουσίασης
Μερόπη Καλδή
Βουλευτής Ν.Δ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Α' Δεδομένα -Τάσεις - Προοπτικές

Β' Στόχοι και Επιλογές Ανάπτυξης

1. Επιλογές
2. Μακρόπνοοι Στόχοι
3. Εξειδίκευση Στόχων

Γ' Υλοποίηση των Στόχων - Προγραμματισμός της Ανάπτυξης

- Προβλεπόμενα Μέτρα

Δ' Προυποθέσεις για την Ανάπτυξη

II. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Α' 1. Κίνδυνοι των Δασών και Δασικών Εκτάσεων

2. Αίτια, Υπάρχουσα Κατάσταση και Στατιστικά Δεδομένα

3. Προβλήματα της Σημερινής Οργάνωσης της Δασοπροστασίας

4. Φορέας Δασοπροστασίας

5. Πρόληψη των Δασικών Πυρκαγιών

6. Καταστολή των Δασικών Πυρκαγιών

7. Επίγεια Δυνάμεις και Μέσα

- Σκαπτικό

- Αντικαιμενικοί Στόχοι

- Ειδικές Δυνάμεις Επέμβασης

- Οχήματα

- Προσωπικό

8. Εναέρια μέσα

9. Οργάνωση Αντιπυρικού Αγώνα

Β' Αναδασώσεις

Γ' Ρύθμιση Σχέσεων Δάσους - Βοσκής

Δ' Φυσικό Περιβάλλον —

Ε' Έρευνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας

Φυτοκομικών Έργων - Διευθέτηση Χειμάρρων Περιόδου 1955 - 1992

Πίνακας 1

Αιτών πυρκαγιών κατά τα έτη 1985 - 1992 στο Λεκανοπέδιο Αττικής

Πίνακας 2

Αιτών Πυρκαγιών κατά τα έτη 1967 - 1992

Πίνακας 3

Πυρκαγιές Λεκανοπεδίου Αττικής 1974 - 1992

Πίνακας 4

Δασικών και Πυρκαγιών Περιόδου 1955 - 1992

Πίνακας 5

Μηχανικού Εξοπλισμού Δασικής Υπηρεσίας για Αντιμετώπιση
των Πυρκαγιών των Δασών

Πίνακας 6

Κατάταξη Υπηρεσιών σε Κατηγορίες Επικινδυνότητας από Πυρκαγιών

Πίνακας

Εκτελεσθέντων έργων Αναδασώσεων από την Έναρξη της Δραστηριότητας
μέχρι
και το 1992

Πίνακας

Παραχθέντων Δενδρουλλίων από 1945 - 1992:

Πίνακας

Έργων Αναδασώσεων στο Λεκανοπέδιο Αττικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας από την άναρχη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων με κυριότερες επιπτώσεις την αποψύωση μεγάλου μέρους των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας, την καταστροφή της χλωρίδας και της πανίδας, την καταστροφή των βιοτόπων και των τοπίων φυσικής ομορφιάς, διαπιστώνονται σήμερα με το γυμνό οφθαλμό.

Το πρόβλημα της μείωσης της δασοκάλυψης της χώρας μας από τις τεράστιες καταστροφές των δασών μας κυρίως από ανθρωπογενείς επεμβάσεις είναι υπαρκτό.

Αυτά τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν μπόρεσαν να αντιμετωπισθούν μέχρι σήμερα. Τα αίτια αποτυχίας αυτών των επιλογών που μας οδήγησαν στη λογική να οικοδομούνται ακόμη και απόκρημνες πλαγιές σε βάρος πάντοτε των δασικών οικοσυστημάτων, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δασικά οικοσυστήματα της Αττικής, ήταν κοινή διαπίστωση από όλα τα Πολιτικά Κόμματα της Εθνικής Αντιπροσωπείας.

Αυτή η κοινή διαπίστωση των Κομμάτων της Εθνικής Αντιπροσωπείας και η γενική παραδοχή ότι δεν μπορούν να επιλύονται τα οποιαδήποτε κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα σε βάρος των δασικών οικοσυστημάτων, καθώς και η προτεραιότητα που όλα τα Κόμματα θέλουν να δώσουν στην προστασία και ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων, οδήγησε στην ομόφωνη απόφαση για τη Σύσταση Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής "για τη μελέτη σε βάθος των προβλημάτων των πυρκαγιών και την υπόδειξη των τρόπων οργάνωσης των μέσων για τη μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους".

Η Επιτροπή συνεστήθη με την αριθ. 2333/1637/17.5.1991 απόφαση του Προέδρου της Βουλής, μετά από ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής στη Συνεδρίαση της 29ης Απριλίου 1991, η οποία αποδέχθηκε τη σχετική πρόταση του Πρωθυπουργού για τη σύσταση Διακριτού Κλινοβουλευτικής Επιτροπής.

Την Επιτροπή αποτέλεσαν, αρχικά, οι Βουλευτές:

1. Βαρδαρινός Βασίλειος
2. Γεωργολιός Κων/νος
3. Καλδή Μερόπη
4. Κοσκινάς Χρήστος
5. Ματζαπετάκης Στυλιανός
6. Μπέλλος Τριαντάφυλλος
7. Μπεχράκης Διονύσιος
8. Σαραφόπουλος Ευστάθιος
9. Σιδέρης Μιχαήλ
10. Τατούλης Πέτρος
11. Τζήρος Νικόλαος
12. Βασιλακάκης Βασίλειος
13. Βρεπτός Κων/νος
14. Γικόνογλου Μόσχος
15. Γλίναβος Ελευθέριος
16. Γλαβίνος Ιωάννης
17. Δρυς Γεώργιος
18. Μπαλιτάς Αλέξανδρος
19. Σμπώκος Ιωάννης
20. Φουντάς Παρασκευάς
21. Σκυλλάκος Αντώνης

Η Επιτροπή εξέλεξε ομόφωνα το εξής Προεδρείο:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χρήστος Κοσκινάς (Ν.Δ)

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Μόσχος Γικόνογλου (ΠΑΣΟΚ).

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Αντώνης Σκυλλάκος (ΚΚΕ)

Η Επιτροπή, σήμερα, μετά από ορισμένες αντικαταστάσεις λόγω ανάληψης από μέρους των αρχικά ορισθέντων μελών διαφόρων υποχρεώσεων, έχει την εξής μορφή :

ΜΕΛΗ

1. Βαρδαρινός Βασίλειος
2. Γεωργολιός Κων/νος
3. Καλδή Μερόπη
4. Κοραχάης Βασίλειος
5. Ματζαπετάκης Στυλιανός
6. Μπέλλος Τριαντάφυλλος
7. Μπεχράκης Διονύσιος
8. Σαραφόπουλος Ευστάθιος
9. Σιδέρης Μιχαήλ
10. Τατούλης Πέτρος
11. Τζήρος Νικόλαος
12. Βασιλακάκης Βασίλειος
13. Βρεττός Κων/νος
14. Γικόνογλου Μόσχος
15. Γκλίναβος Ελευθέριος
16. Γλαβίνας Ιωάννης

17. Δρυς Γεώργιος
18. Μπαϊπάς Αλέξανδρος
19. Σμπώκος Ιωάννης
20. Δαλιώτης Κων/νος
21. Σκυλλάκος Αντώνης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Διονύσιος Μπαχράκης (Ν.Δ)

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Μόσχος Γικόνου (ΠΑΣΟΚ)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Αντώνης Σκυλλάκος (ΚΚΕ)

Για την επίτευξη του στόχου της η Διακομματική Επιτροπή ενημερώθηκε από αρμόδιους φορείς και συνδικαλιστικά όργανα των οποίων οι δραστηριότητες έχουν σχέση όχι μόνο με την πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών, αλλά και με την προστασία και αποκατάσταση των δασών εξετάζοντας, παράλληλα, όλες τις παραμέτρους που υπεισέρχονται στο τρέχον αυτό εθνικό θέμα (θεσμικό πλαίσιο, μέσα κατάσβεσης, έμψυχο υλικό, αίτια, σχέση κτηνοτροφίας δάσους, κ.α).

" Η Επιτροπή απασχολήθηκε με τους δύο βασικούς τομείς, που αφορούν στην δασική ανάπτυξη και την προστασία των δασών. Η Επιτροπή ομόφωνα εκτιμά ότι τα προβλήματα δεν μπορούν να μπου ολοκληρωμένα στο δρόμο της επίλυσης τους, εάν δεν αντιμετωπισθούν και άλλοι τομείς της δασικής πολιτικής, όπως το ιδιοκτησιακό, ο καθορισμός των χρήσεων γης και το ευρύτερο θεσμικό και νομικό πλαίσιο".

Η Επιτροπή πραγματοποίησε συνολικά 36 συνεδριάσεις και κατέθεσαν τις θέσεις και απόψεις τους οι παρακάτω φορείς:

1. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Αναπληρωτή Υπουργό Γεωργίας κ. Π. Χατζηνικολάου, για την κυβερνητική πολιτική στον τομέα προστασίας των δασών. (Συνεδρίαση 12 Ιουνίου 1991).

2. Ενημέρωση μελών της Επιτροπής από τους υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Γεωργίας κ.κ. Σ. Αλεξάνδρη, Γενικό Δ/ντή Δασών, Κ. Πανέτσο, Δ/ντή Προστασίας Δασών και Ε. Διαμάντη, Τμηματάρχη Πρόληψης και Καταστολής Δασικών Πυρκαγιών. (Συνεδριάσεις 26.6.1991 και 3.7.1991)

3. Επίσκεψη των μελών της Επιτροπής στην 112 Π.Μ. στην Ελευσίνα και ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους επιτελείς για τη συμβολή τους στην κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών. Επίσκεψη στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και ενημέρωσή από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Ι. Βαρβιτσιώτη, τον Αναπληρωτή Υπουργό κ. Α. Παπαδόγγονα, τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ κ. Δ. Βερυβάκη και επιτελείς του Αρχηγείου Ενόπλων

Δυνάμεων στη συμβολή των Ενόπλων Δυνάμεων στην πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών. (Συνεδρίαση 10.7.91).

4. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους εκπροσώπους του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕ), από τους Συλλογούς της Πανελληνίας Ένωσης Δασολογών Δημοσίων Υπαλλήλων, από την Πανελλήνια Κίνηση Δασολογών, από τους Τεχνολογούς Δασοπονίας και από τις Ένωσεις Δασοφυλακών και Δασοπυροσβεστών και λοιπων δασικών υπαλλήλων. (Συνεδριάσεις 23.3.91 και 11.9.91).

5. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους Συλλόγους φιλοδασικών σωματείων και συλλόγους ιδιωτών - εθελοντών προστασίας του δάσους. (Συνεδρίαση 25.9.91).

6. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την Πρόεδρο του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας κα Νίκη Γουλανδρή. (Συνεδρίαση 9.10.91).

7. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Υπουργό Εσωτερικών κ. Ν. Κλείτο και τον Γενικό Γραμματέα Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος κ. Δ. Κατσούδα. (Συνεδρίαση 17.10.91).

8. Επίσκεψη στη Θεσσαλονίκη και πανηγυρική συνεδρίαση των μελών της Επιτροπής στο Αμφιθέατρο της Γεωπονοδασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου με τους Καθηγητές της Σχολής, τους φοιτητές και τους ερευνητές και επιστημονικούς συνεργάτες του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών Θεσσαλονίκης. (Συνεδρίαση 4.11.91).

9. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον κ. Δ. Μαυρομάτη, Δ/ντή του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών και τους επιστημονικούς συνεργάτες του Ινστιτούτου. (Συνεδρίαση 13.11.91).

10. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Γενικό Γραμματέα Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος κ. Δ. Κατσούδα σχετικά με τον ενιαίο φορέα δασοπροστασίας και από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Δασοθηροφυλάκων. (Συνεδρίαση 23.11.91).

11. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Υφυπουργό ΠΕΧΩΔΕ κ. Χρήστο Καστριάννη. (Συνεδρίαση 12.2.1992).

12. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους εκπροσώπους της Συνεταιριστικής Οργάνωσης Κτηνοτρόφων Ελλάδος. (Συνεδρίαση 4.3.92).

13. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής για το ιδιοκτησιακό από τους υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Γεωργίας κ.κ. Ι. Σωτηρίου και Ελ. Φραγκιουδάκη, από τους εκπροσώπους της ΠΕΛΔΥ κ.κ. Φ. Γαϊηνό και Γ. Τζανιδάκη, από τον εκπρόσωπο του ΓΕΩΤΕΕ κ. Ν. Σλύκα και από τον εκπρόσωπο της ΚΕΔΚΕ (Συνεδρίαση 11.6.92).

14. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Υπουργό και τον Υφυπουργό Γεωργίας κ.κ. Χρ. Κοσκινά και Ε. Μπασιάκο. (Συνεδρίαση 28.1.93).

I. ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

A' ΔΕΔΟΜΕΝΑ - ΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Οι εκπεφρασμένες απαιτήσεις της κοινωνίας για τη διατήρηση και βελτίωση του Περιβάλλοντος και το γεγονός ότι τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν τον κορμό του φυσικού περιβάλλοντος, αναδείχνουν ως κύριο στόχο στον οποίο θα πρέπει να συντείνουν όλες οι δασοπονικές δράσεις και ενέργειες την προστασία, βελτίωση και επέκταση των δασών, για τη διατήρηση και τη συνεχή αύξηση των αγαθών και υπηρεσιών που αυτά προσφέρουν.

Ειδικά με τις παρεχόμενες από τα δάση υπηρεσίες θα πρέπει να τονισθεί η συμβολή τους στην αποτροπή της διάβρωσης των εδαφών και της δημιουργίας χειμάρρων, ο ρόλος τους στην παραγωγή νερού και οξυγόνου, η αντιανεμική και αντιθουρβική υπηρεσία που προσφέρουν, ο θετικός επιρροασμός του τοπικού κλίματος, ο ρόλος τους στην ρύθμιση του κύκλου του ανθρακικού οξέος και στο καθάρισμα της ατμόσφαιρας; η συμβολή τους στην ποικιλία και ωραιότητα του τοπίου και η προσφορά του αναγκαίου και κατάλληλου για τη διατήρηση και ανάπτυξη της χλωρίδας και πανίδας περιβάλλοντος.

2. Μικρότερη αλλά όχι αμελητέα είναι η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών από τις δασικές εκτάσεις υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται πλήρως η φυτοκάλυψή τους. Η παραγόμενη από αυτές βοσκήσιμη ύλη, η αποτροπή της διάβρωσης του εδάφους και ο ρόλος τους στην συγκράτηση και απόδοση του νερού είναι μερικές από τις ουσιώδεις προσφορές αυτών των εκτάσεων.

3. Η κατάσταση των Ελληνικών δασών δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική ούτε από άποψη έκτασης, ούτε από άποψη δομής, σύνθεσης και παραγωγής.

Η έκταση των ελληνικών δασών μόλις ξεπερνά τα 15 εκατ. στρεμ. και

καλύπτει το 19% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η σημασία τους ως φυσικού πόρου παραγωγής ξυλείας είναι επίσης μικρή μια που μόλις το 35% αυτών είναι ψηλά δάση ενώ τα υπόλοιπα είναι χαμηλά δάση και θαμνώνες.

Το μέσο ξυλαπόθεμα υπολογίζεται σε 75 m³/Έα και θεωρείται ότι δεν ανταποκρίνεται στις σταθμικές συνθήκες των δασών. Η επίσης παραγωγή φαίνεται να σταθεροποιήθηκε στα τελευταία χρόνια σε 2,7 εκατομ. κυβικά μέτρα και η συμμετοχή του τεχνικού ξύλου σ' αυτή δεν ξεπερνά τα 30%.

Η υγιεινή και ποιοτική κατάσταση των δασών αντικατοπτρίζεται στη σχέση τεχνικού και καύσιμου ξύλου και οφείλεται στις καταστροφές που υπέστησαν τα δάση μας από τους πολέμους, τις λαθροουλοτομίες τις πυρκαγιές και υπερβόσκηση. Οι καταστροφές από πυρκαγιές και υπερβόσκηση συνεχίζονται και σήμερα ενώ η καλλιέργεια και οι προσπάθειες ανόρθωσης και ανασυγκρότησης των δασών προχωρούν με αρκετά βραδύ ρυθμό.

Οι αναδασωτικές προσπάθειες για την επέκταση των δασών δεν απέδωσαν κυρίως από έλλειψη των αναγκαίων πιστώσεων. Επίσης δυσκόλεψε την όλη προσπάθεια η αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλων "διαθέσιμων" εκτάσεων λόγω προστριβών με την γεωργία και κτηνοτροφία. Έτσι η κατ' έτος καταστρεφόμενη έκταση των δασών λόγω πυρκαγιών, εκχερσώσεων, κλπ, ξεπερνά κατά πολύ την έκταση των αναδασώσεων.

Δυνατότητες για αύξηση της έκτασης των δασών από άποψη κατάλληλων βιοκλιματικών συνθηκών υπάρχουν σε εκτάσεις που ξεπερνούν τα 15 εκατ. στρέμματα υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι οι εκτάσεις αυτές θα απαλλαγούν από τη βοσκή.

Η παραγωγή βοσκήσιμης ύλης των δασικών εκτάσεων υπολογίζεται σε 5,0 εκατ. τον./χρονο. Ενώ των δασών περιορίζεται σε 0,5 εκατ. τόννους το χρόνο. Η μικρή συμμετοχή των δασών στη συνολική παραγωγή

βοσκήσιμης ύλης θα επέτρεπε απελευθέρωση των δασών από τη βόσκηση χωρίς σοβαρά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα. Για ανταπόκριση μιας τέτοιας ενέργειας θα ήταν δυνατόν να αυξηθεί σημαντικά η παραγωγή βοσκήσιμης ύλης σε εκτάσεις που έχουν υψηλό δυναμικό με την εφαρμογή κατάλληλων βελτιωτικών και διαχειριστικών μέτρων.

Από άποψη θηραματικής οικονομίας, η αύξηση του αριθμού των κυνηγών, η τεχνολογική εξέλιξη των όπλων, η λαθροθηρία και μερικές άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες που διαταράσσουν την οικολογική ισορροπία οδηγούν, στη δραματική μείωση του θηραματικού κεφαλαίου. Οι ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές, τα καταφύγια και οι άλλες συναφείς ενέργειες δεν φαίνεται να επαρκούν για την ικανοποιητική αύξηση της θηροπανίδας.

Ο ρόλος της δασικής βλάστησης στην συγκράτηση και απόδοση του ομβρίου νερού, διαδικασία που οδηγεί στην αύξηση του χρησιμοποιούμενου νερού πηγαιού και υπογείου δε φαίνεται να έτυχε της ανάλογης προσοχής στη χώρα μας μέχρι τώρα.

Τα τελευταία χρόνια άρχισε να γίνεται αισθητή η ζήτηση υπηρεσιών σχετικών με τη δασική αναψυχή, και να κατανοείται ο ρόλος των αισθητικών δασών και των προστατευόμενων περιοχών στην αισθητική απόλαυση και στη διατήρηση της φυσικής μας κληρονομιάς.

4. Σε Κοινοτικό επίπεδο η Δασοπονία έχει τα επόμενα χαρακτηριστικά

- Η Κοινότητα εισάγει πάνω από το μισό του ξύλου και των παράγωγων προϊόντων του, που καταναίσκει. Κάθε Κράτος - Μέλος (με εξαίρεση την Πορτογαλία) είναι καθαρός εισαγωγέας. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της σ' αυτό τον τομέα είναι μικρότερο μόνο από το έλλειμμα που παρουσιάζεται στον τομέα του πετρελαίου και των προϊόντων του. Η ζήτηση, εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσει να αυξάνεται περίπου κατά 2% ετησίως μέχρι το τέλος του αιώνα αν διατηρηθούν οι σημερινές τάσεις.

- Αύξηση της επίσης παραγωγής της Κοινότητας δεν πρέπει να αναμένεται εξ' αφορμής των προσβολών που δέχονται τα δάση της από την όξινη βροχή και άλλων κυρίως οικολογικών λόγων που επιβάλλουν συντηρητικότερη εκμετάλλευση, με αποτέλεσμα να αναμένεται αύξηση των εισαγωγών.

Ομως η Σκανδιναβία αντιμετωπίζει ήδη δυσκολίες να διατηρήσει τα σημερινά επίπεδα εξαγωγών εκ των ιδίων λόγων, οι τροπικές χώρες έπαψαν να βλέπουν τα δάση τους σαν "ορυχεία" και άρχισαν να δίνουν όλα και περισσότερη σημασία στην μεταποίηση περιορίζοντας την εξαγωγή ακατέργαστου ξύλου, ενώ η Βόρεια Αμερική και η Σοβιετική Ένωση δεν αποστέλλουν ανεξάντλητες πηγές δασικών προϊόντων.

- Αυτές οι διαπιστώσεις αλλά και οι πιέσεις που ασκούνται από την κοινή γνώμη για τη λήψη μέτρων που θα ανακόψουν την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, είχαν ως αποτέλεσμα να στρέψουν την προσοχή της Κοινότητας προς τη Δασοπονία με αποτέλεσμα να ισοθετησει έστω και περιορισμένα μέτρα ανάπτυξης του τομέα, που μέχρι τότε αντιμετωπιζόνταν ως αναγκαίο συμπλήρωμα της γεωργικής πολιτικής.
- Υπο τις προϋποθέσεις αυτές είναι εύλογο να αναμένεται μια προοδευτική αύξηση του Κοινοτικού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη του δασικού τομέα.

5. Στη διαδρομή του χρόνου, από την απελευθέρωση μέχρι σήμερα η δασοπονία αντιμετώπισε σημαντικά προβλήματα, τα περισσότερα εκ των οποίων εξακολουθούν να παραμένουν άλυτα.

Μερικά από τα προβλήματα αυτά είναι:

- Δεν υπάρχει δασολόγιο
- Το ιδιοκτησιακό πρόβλημα των δασών και των δασικών εκτάσεων, με τις πολύπλοκες μορφές κυριότητας, συγκυριότητας ή διακατοχής

μεταξύ δημοσίου και τρίτων, αποτέλεσε ανασχετικό παράγοντα στην ανάπτυξη ενώ συγχρόνως ενθάρρυνε την κερδοσκοπία της γης την παράνομη αλλαγή της χρήσης της και την κατάληψη δημοσίων δασικών εκτάσεων, ιδιαίτερα στις περιφερειακές και παραλιακές περιοχές.

- Η πολιτική που εφαρμόστηκε στην εκμετάλλευση των δασών δεν βοήθησε στην ανάπτυξη συνεταιριστικών οργανώσεων και καθετοποιημένων συνεταιριστικών βιομηχανιών.
- Στον ορεινό χώρο η δασοπονία βρέθηκε σε συνεχή σύγκρουση με άλλες οικονομικές δραστηριότητες (γεωργία, κτηνοτροφία, τουρισμό, εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου κλπ.)
- Η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού μαζί με την έλλειψη δασολογίου και κτηματολογίου, είχαν σαν αποτέλεσμα την αδυναμία ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού χρήσης του ορεινού χώρου και την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος ιδίως στις περιοχές που γειτνιάζουν με μεγάλα αστικά κέντρα.
- Η έλλειψη επαρκών επενδύσεων στη δημόσια δασοπονία και η ανυπαρξία τους στη μη δημόσια δασοπονία, έκαναν εντελώς υποτονική κάθε προσπάθεια ανάπτυξης. Τα προβλήματα της δασοπονίας αντιμετωπίστηκαν ευκαιριακά στον ευρύτερο τομέα της γεωργίας.
- Οι σχέσεις της δασοπονίας με το κοινωνικό σύνολο από ένα σημείο και πέρα δεν ήταν οι επιθυμητές. Η απρογραμματιστή κερδοσκοπική οικιστική ανάπτυξη και το ιδιοκτησιακό χάος, δημιούργησε αντιθέσεις μεταξύ των φορέων της δασοπονίας και των απλών πολιτών. Η έλλειψη υποδομής δεν επέτρεπε στους κατοίκους των αστικών κέντρων να απολαύσουν τα αγαθά του δασικού περιβάλλοντος.

Εξ άλλου οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών δέχθηκαν χωρίς κάποιο αντιστάθμισμα τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς που επιβάλλει η ανάπτυξη της δασοπονίας. Ο πληθυσμός που ζούσε μέσα και κοντά σε δάσος, αντιμετώπιστηκε από τον ιδιώτη δασοκτήμονα, αλλά πολλές φορές και από το δημόσιο, σαν πηγή εργατικού δυναμικού και μόνο.

- Η εκμηχάνιση των δασικών εργασιών βρίσκεται ακόμη σε χαμηλά επίπεδα. Η σωστή προώθησή της θα βοηθήσει στην αύξηση της παραγωγικότητας του τομέα και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σ' αυτόν.
- Υπάρχει έλλειψη βασικών πληροφοριών ως προς τους δασικούς πόρους, που εμποδίζει να προσδιορισθούν και να οριοθετηθούν με αξιόπιστα στοιχεία οι δυνατότητες του τομέα. Το πρόβλημα είναι κύρια δομικό και όχι έλλειψη μηχανημάτων.
- Επίσης υπάρχει έλλειψη ερευνητικών δεδομένων όσον αφορά συγκεκριμένα προβλήματα, που απασχολούν τη δασική πράξη. Τα διάφορα προβλήματα αντιμετωπίζονται συνήθως αποσπασματικά με μεμονομένες εργασίες μεμονομένων ερευνητών και όχι με συλλογική εργασία κάτω από συγκεκριμένους στόχους και προγράμματα.
- Μεταξύ των αιτίων που περιόρισαν τον ρόλο της Δασοπονίας πρέπει να υπογραμμισθεί και η έλλειψη προσωπικού, όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Είναι χαρακτηριστικό να τονισθεί, ότι οι μισές σχεδόν οργανικές θέσεις του τομέα παραμένουν κενές.
- Η μέχρι σήμερα απρογραμματίστη ανάπτυξη του κλάδου μεταποίησης του ξύλου, δεν κατέληξε σε μία σωστή ολοκληρωμένη αξιοποίηση του ξύλου που παράγεται στη Χώρα μας. Σε μία Χώρα τόσο ελλειμματική σε προϊόντα ξύλου είναι τουλάχιστον παράλογο, να μην απολαμβάνεται και αξιοποιείται όλη η πρώτη ύλη που παράγεται.

6. Εκτιμάται ότι η μελλοντική ζήτηση όλων των δασικών αγαθών και υπηρεσιών θα αυξηθεί. Η βοσκή στις δασικές εκτάσεις θα συνεχίσει να είναι σημαντικός πόρος για την παραγωγή κρέατος.

Η συμμετοχή στη θήρα θα αυξάνεται στο μέτρο που αυτή η δραστηριότητα αποτελεί έναν τρόπο φυγής από την καθημερινότητα. Αυτό θα προκαλέσει προβλήματα στην ποιότητα της δραστηριότητας λόγω αδυναμίας της προσφοράς να ισορροπή τη ζήτηση.

Η ζήτηση για νερό σε κάθε τομέα κατανάλωσης - ύδρευσης, γεωργία, βιομηχανία, ενέργεια κλπ. θα αυξάνεται στο μέλλον. Εδω η έλλειψη νερού αποτελεί σοβαρό πρόβλημα πολλών περιοχών και οι περιορισμοί στην κατανάλωση είναι πλέον ορατοί.

Οι τάσεις για τη ζήτηση της υπαίθριας και δασικής αναψυχής φαίνεται να εξελιχθούν θετικά μια που όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση, όπως κινητικότητα, ελεύθερος χρόνος, εισόδημα, πληθυσμός, μορφωτικό επίπεδο, τείνουν να αυξάνονται στο μέλλον.

Είναι βέβαιο ότι η Δασοπονία θα κληθεί στο μέλλον να δώσει ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνες τις λειτουργίες που διατηρούν την οικολογική ισορροπία, και βελτώνουν το φυσικό περιβάλλον.

7. Με δεδομένη την κατάσταση, τις τάσεις και τις προοπτικές που διαγράφονται, το θέμα που υπάρχει αυτή τη στιγμή είναι οι επιλογές που πρέπει να γίνουν για την ανάπτυξη της δασοπονίας.

- Δεδομένου ότι η δασοπονία είναι από τη φύση της μια μακροπρόθεσμη οικονομική δραστηριότητα, η επιτυχία των στόχων της δασικής πολιτικής προϋποθέτει μακροχρόνιο προγραμματισμό και όπως είναι αυτονόητο οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις δεν έχουν τα στοιχεία εύκολης προσαρμογής σε απότομες και σημαντικές αλλαγές πολιτικής και δεν υλοποιούνται όταν εξαρτώνται υπερβολικά από τις βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις της οικονομικής κατάστασης. Οι παραδοχές αυτές συντηγρούν για την υιοθέτηση Εθνικής Αναπτυξιακής Δασικής Πολιτικής και για την εξασφάλιση μίας ελάχιστης

αλλά σταθερής και αδιατάρακτης χρηματοδότησης.

- Η δυναμική δασική πολιτική και τα προγράμματα που είναι αναγκαία για τη δασική ανάπτυξη αποβλέπουν στην ευημερία της κοινωνίας μας, όσο αυτή εξαρτάται από τα δάση και η επιτυχίας του προϋποθέτει την πλήρη και ανεπιφύλακτη υποστήριξη της κοινής γνώμης. Για να εκδηλωθεί αυτή η υποστήριξη θα πρέπει το ευρύ κοινό να αποκτήσει πληρέστερη γνώση για το ρόλο της Δασοπονίας στη ζωή και την ευημερία μας, να του δίνεται η ευκαιρία να συμμετέχει στην όλη αναπτυξιακή προσπάθεια και να αντιλαμβάνεται έμπρακτα τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας στη βελτίωση του δικού του επιπέδου ζωής.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Οι βασικές επιλογές για τη Δασοπονία πρέπει να απορρέουν από μια πολιτική που θεωρεί:

- Το δάσος ως κοινωνικό-αγαθό μεγάλης σημασίας για την οικονομία και την κοινωνική ζωή των κατοίκων της χώρας και ως σημαντικό πόρο στη διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος.
- Τη δασοπονία ως σημαντικό αναπτυξιακό τομέα της Εθνικής Οικονομίας και ως φορέα αναδιανομής του Εθνικού Εισοδήματος, υπέρ του ορεινού πληθυσμού στα πλαίσια μιας ορθολογικής, δικαίας και σύμμετρης περιφερειακής ανάπτυξης.

Κύριο στοιχείο της δασικής πολιτικής πρέπει να είναι η διαμόρφωση ανεκτών οικονομικών κοινωνικών και πολιτιστικών συνθηκών για τη συγκράτηση των ορεινών πληθυσμών στις εστίες τους και την αποτροπή της ερημοποίησης (υπαγωγή της χώρας σε μαζικό πρόγραμμα κατά της ερημοποίησης).

2. ΜΑΚΡΟΠΡΟΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μακρόπροοι Δασοπονικοί στόχοι που απορρέουν από τις παραπάνω επιλογές,

είναι :

Προστασία των δασών και γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος.

Αύξηση των δασών (για παροχή κοινωνικών αγαθών και περιβαλλοντικών υπηρεσιών).

Ενίσχυση των ορεινών πληθυσμών και της περιφέρειας.

Αύξηση της δασικής παραγωγής (υλογενή αγαθά : ξύλο, ρητίνη,

βιομάζα κλπ.)

Ανάπτυξη όλων των λοιπών πόρων των δασικών αγαθών.

3. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

Οι παραπάνω γενικοί στόχοι της Δασικής Ανάπτυξης εξειδικεύονται ως εξής:

Για την προστασία των δασών και γενικώτερα του φυσικού περιβάλλοντος η Δασοπονία πρέπει να επιδιώξει:

- α. Την προστασία και βελτίωση της πανίδας και χλωρίδας.
- β. Την προστασία των δασών από πυρκαγιές, ασθένειες και λοιπές καταστροφές.
- γ. Την προστασία από διάβρωση των εδαφών.

- Για την εξασφάλιση του κοινωνικού ρόλου των δασών και των περιβαλλοντικών υπηρεσιών, θα πρέπει:

- α. Να αναπτυχθεί η δασική αναψυχή και αισθητική προς όφελος των κατοίκων των αστικών κυρίως περιοχών.
- β. Να αυξηθεί η προσφορά εργασίας στους δασόβιους και παραδασόβιους πληθυσμούς, ώστε να βελτιωθεί το εισόδημά τους.
- γ. Να εξασφαλισθεί η συμμετοχή των δασόβιων και παραδασόβιων πληθυσμών στα έσοδα από τα δάση, για τον ίδιο λόγο.
- δ. Να διευκολυνθεί η άσκηση της μελισσοκομίας στα δάση.
- ε. Να προσανατολιστούν τα δασοπονικά έργα στην πληρέστερη προστασία των πεδινών καλλιεργειών από τις πλυμύρες
- στ. Ο σχεδιασμός της δασικής διαχείρισης να λαμβάνει υπόψη του και να επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των περιβαλλοντολογικών υπηρεσιών του δάσους.

- Για την αύξηση της δασικής παραγωγής πρέπει να επιδιωχθεί:

- α. Η αύξηση του ξυλώδους κεφαλαίου, με την ανόρθωση των υποβαθμισμένων δασών και η δημιουργία νέων.
- β. Η βελτίωση της βλάστησης των βοσκοτόπων.
- γ. Η αύξηση των υδατικών αποθεμάτων της χώρας με την κατάλληλη διαχείρισή της βλάστησης.

Για την ενίσχυση της οικονομικότητας της Δασοπονίας, απαιτούνται:

- α. Σύγχρονος προγραμματισμός, σχεδιασμός και οργάνωση όλων των δασοπονικών εργασιών.
- β. Εφαρμογή ορθολογικών μέσων και μεθόδων εργασίας για τη μείωση του κόστους παραγωγής και την αύξηση της παραγωγικότητας.
- γ. Αριστοποίηση του μείγματος παραγωγής (προιόντα, αγαθά και υπηρεσίες).

Γ' ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για την υλοποίηση των στόχων θα πρέπει να υπάρξει και να τεθεί σε εφαρμογή εντός τακτής προθεσμίας ένας μακρόπνοος σχεδιασμός της Δασικής ανάπτυξης και να εξασφαλισθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ασφαλή εφαρμογή του.

Οι όροι και οι περιορισμοί αυτού του σχεδιασμού θα πρέπει να είναι οι εξής:

- Να εξασφαλισθεί η επαρκώς συνεχής και αδιατάρακτη χρηματοδότησή του.
- Να αφορά 20 ετή περίοδο.

- Να προβλέπεται τα επόμενα μεγέθη και μέτρα.

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

α. Η αύξηση της παραγωγής των δασών και δασικών εκτάσεων θα επιδιωχθεί με

τα επόμενα μέτρα:

- Την ανόρθωση των υποβαθμισμένων δασών με έμφαση τα υποβαθμισμένα δάση των φυλλοβόλων πλατυφύλλων (δρυοδάση κλπ.). Η ελάχιστη έκταση υπολογίζεται σε 5 εκατ. στρέμματα, και η ανόρθωση θα επιδιωχθεί με όλες τις προβλέψεις της επιστήμης (αναγωγή, συμπλήρωση κενών, εμπλουτισμός, καλλιέργεια κλπ). Κατ' έτος θα πρέπει να ανορθώνονται τουλάχιστον 250.000 στρ. δασών.

- Τη δημιουργία νέων παραγωγικών και υδρονομικών δασών σε κατάλληλα δασικά εδάφη και σε έκταση 5 εκατ. στρεμμάτων.

- Τη βελτίωση της βλάστησης και των συνθηκών εκμετάλλευσής στους βοσκοτόπους. Στην πρώτη δετία θα καταρτιστούν οι μελέτες βελτίωσης και διαχείρισης όλων των βοσκοτόπων και η εφαρμογή τους θα προχωρεί σταδιακά ανάλογα με την ύπαρξη ή όχι έντονου κτηνοτροφικού προβλήματος.

- Τόσο στις μελέτες διαχείρισης των δασών και των βοσκοτόπων όσο και στις μελέτες ανόρθωσης των δασών και δημιουργίας νέων θα λαμβάνονται ειδικές διαχειριστικές πρόνοιες για την ενίσχυση των υδατικών αποθεμάτων.

β. Η αύξηση των υπηρεσιών που προσφέρουν τα δάση στο κοινωνικό σύνολο

θα επιδιωχθεί με τις παρακάτω ενέργειες και δράσεις:

- Τα ευρισκόμενα κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα δάση θα διαχειρίζονται ως δάση αισθητικά. Στα πλαίσια αυτής της

διαχείρισης θα πρέπει να προβλεφθούν έργα που θα διευκολύνουν την αναψυχή, την αισθητική απόλαυση και την άθληση.

- Στα αστικά κέντρα που στερούνται περιαστικού πράσινου θα δημιουργηθούν άλση και πάρκα σε όλες τις προσφερόμενες εκτάσεις. Η δραστηριότητα αυτή υπολογίζεται ότι θα καλύψει κατά τη διάρκεια της περιόδου 1 εκατ. στρεμ. νέων δασών.

- Ο ορεινός πληθυσμός θα εξακολουθήσει να συμμετέχει με τους συνεταιρισμούς του στα έσοδα από τα δάση, με σημαντικές βελτιώσεις της κείμενης νομοθεσίας.

- Θα καθιερωθεί δικαίωμα προτίμησης των ορεινών, δασόβιων και παραδασόβιων πληθυσμών στην προσφορά εργασίας για την εκτέλεση των προβλεπομένων από το σχεδιασμό εργασιών.

- Στα φυτοκομικά έργα (δασώσεις-αναδασώσεις - θαμνώσεις) και ιδίως σε εκείνα που έχουν προστατευτικό και αισθητικό χαρακτήρα θα κατ'ελάχιστον προσπάθεια για τη χρησιμοποίηση και ενός ικανού αριθμού μελισσοκομικών φυτών για την εξυπηρέτηση της μελισσοκομίας.

- Στις αποσβέσεις των χειμάρρων εκτός από τα έργα στερέωσης της κοίτης και συγκράτησης των στερεών υλικών θα προβλέπονται και έργα συγκέντρωσης και χρησιμοποίησης του νερού από τη Γεωργία.

- Σε κάθε περίπτωση θα τίθεται ως τελικός σκοπός η δημιουργία υψηλού σπερμοφυούς δάσους για τη μεγιστοποίηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών.

γ. Η προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων από τους κινδύνους που θα απειλούν.

Οι κίνδυνοι που απειλούν τα δάση μας προέρχονται είτε από φυσικά ή βιολογικά αίτια, είτε από ανθρωπογενείς επεμβάσεις. Στην πρώτη περίπτωση μπορούν να απαριθμηθούν κίνδυνοι από επιδρομές εντόμων και μυκήτων ανεμοθύελλες ή χιονοθύελλες, κατακρημνήσεις και ολισθή-

σεις κλπ. ενώ στη δεύτερη περίπτωση υπάγονται οι κίνδυνοι που προέρχονται από πυρκαγιές, ανέλεγκτες υλοτομίες, εκχερσώσεις, ατμοσφαιρική ρύπανση, βροσκή κλπ.

Μερικοί από αυτούς τους κινδύνους αντιμετωπίζονται με μέτρα και ενέργειες Διοικητικής υπής.

Εδώ θα εξετασθούν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στα πλαίσια του σχεδιασμού της δασικής ανάπτυξης για την προστασία της χλωρίδας, της πανίδας και των εδαφών από τη διάβρωση και τη δράση των χειμάρρων.

Σ' όσα αφορά την προστασία της χλωρίδας:

- Θα πρέπει να υπάρξουν ερευνητικά προγράμματα για να προσδιορισθούν:
- Τα είδη της χλωρίδας που κινδυνεύουν με αφανισμό, ώστε να τεθούν υπό απόλυτη προστασία.
- Οι ασθένειες που εμφανίζονται στα Ελληνικά Δάση και τείνουν να πάρουν μορφή επιδημίας, και οι τρόποι αντιμετώπισής τους ώστε να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.
- Οι καλύτερες μίξεις των δασοπονικών ειδών και οι κατάλληλότερες δομές των δασοσυστάδων, ώστε να μετριάζονται οι κίνδυνοι προσβολών από ασθένειες και να αυξάνεται η πυραντοχή τους.
- Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα και τα πλέον πολύπλοκα περιβαλλοντικά προβλήματα της εποχής μας. Στη Δασοπονία η ατμοσφαιρική ρύπανση εκδηλώνεται με τη μορφή της όξινης βροχής και δημιουργεί ήδη σημαντικές ζημιές στις βόρειες Χώρες. Στα πλαίσια αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου η ΕΟΚ κατάρτισε τον κανονισμό 3523/86 που τέθηκε σε εφαρμογή το 1987. Με τον κανονισμό αυτό εγκαταστάθηκε σε όλες τις χώρες της ΕΟΚ (και τη δική μας) ένα δίκτυο μόνιμων δοκιμαστικών επιφανειών, προκειμένου να παρακολουθείται κάθε χρόνο η κατάσταση της υγείας

των δασών και να συσχετίζεται η τυχόν μεταβολή της με την ατμοσφαιρική ρύπανση.

Τα μέχρι τώρα συμπεράσματα για τη χώρα μας είναι ικανοποιητικά, αφού δεν διαπιστώθηκαν ζημιές οφειλόμενες σε όξινη βροχή.

Οι Εθνικοί Δρυμοί επιβλήθηκαν στη χώρα μας με τον Α.Ν. 856/1937. Μετά παρέλευση 35 χρόνων εκδόθηκε το Ν.Δ 996/1971 με το οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την ίδρυση Εθνικών Δρυμών, Δασηπτικών Δασών και Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης, καθώς και ο τρόπος λειτουργίας τους.

Σύμφωνα με το νόμο αυτό, κηρύσσονται Εθνικοί Δρυμοί, δασικές περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την άποψη της διατήρησης της χλωρίδας, της πανίδας, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, του υπεδάφους, της ατμόσφαιρας, του ύδατος και γενικά του φυσικού τους περιβάλλοντος.

Σαν Διατηρητέα Μνημεία κηρύσσονται περιοχές με ιδιαίτερη παλαιοντολογική, γεωμορφολογική, ιστορική ή επιστημονική σημασία.

Με τους παραπάνω νόμους έχουν κηρυχθεί μέχρι σήμερα 10 Εθνικοί Δρυμοί και 52 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.

Για την αποτελεσματική προστασία αυτών των προσταζόμενων περιοχών, θα πρέπει να παρθούν τα επόμενα μέτρα:

- Για κάθε Εθνικό Δρυμό θα πρέπει να προβλεφθεί ιδιαίτερη διοικητική μονάδα στη Δασική Υπηρεσία που θα ασχολείται ειδικά με τη διαχείριση και προστασία του. Στην οργανική σύνθεση της μονάδας αυτής πρέπει να προβλέπονται και θέσεις άλλων επιστημονικών ειδικοτήτων (βιολόγοι, οικολόγοι κλπ.) απαραίτητων για τη διαχείριση του Δρυμού.
- Πρέπει, επίσης να συμπληρωθεί η απογραφή των δασικών εκταίνων χώρων που παρουσιάζουν τα παραπάνω σπάνια χαρακτηριστικά. Οι χώροι αυτοί πρέπει να τεθούν υπό προστασία κηρυσσόμενοι είτε ως Εθνικοί Δρυμοί είτε ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.

- Για καθένα από τους χώρους αυτούς πρέπει να συνταχθεί ειδική μελέτη διαχείρισης που θα προβλέπει κυρίως την ανάδειξη και διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών του χώρου.
- Ταυτόχρονα θα πρέπει να καταρτισθεί ειδικός κανονισμός που θα ρυθμίζει την προστασία, την οργάνωση και τη λειτουργία του κάθε Δρυμού.
- Τέλος, θα πρέπει να εξασφαλισθεί η στελέχωση του φορέα ώστε να διασφαλιίζεται η προστασία του και η διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών του.

Σ' ότι αφορά την προστασία της πανίδας:

Η έντονη διατάραξη της φύσης από ανθρωπογενείς επιδράσεις, πέρα από τις συνέπειες στο φυσικό περιβάλλον, έχει επιδράση, όπως είναι φυσικό, και στην άγρια πανίδα. Η καταστροφή των βιοτόπων, όπου ζει και αναπτύσσεται η άγρια πανίδα, για χάρη οικονομικών δραστηριοτήτων, η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων, η καταστροφή του δάσους σε μεγάλη έκταση, η αλματώδης αύξηση του αριθμού των κυνηγών και η λαθροθηρία είναι από τις κυριώτερες αιτίες μείωσης των ειδών και των πληθυσμών της άγριας πανίδας, μείωση που έχει φθάσει σε ανησυχητικά επίπεδα.

Στα πλαίσια της Δασοπονίας, η προστασία της άγριας πανίδας επιδιώκεται με την προστασία και ανόρθωση των βιοτόπων και την απόλυτη προστασία ειδών που τείνουν να εξαφανισθούν.

Στον τομέα απογραφής των ειδών και των πληθυσμών της άγριας πανίδας και των ειδικών χαρακτηριστικών του κατάλληλου για το κάθε είδος βιοτόπου, δεν έχει γίνει σχεδόν τίποτα.

Τα μέτρα που κρίνονται απαραίτητα για την προστασία της πανίδας είναι τα επόμενα:

- Πρέπει να αρχίσει, έστω και σε πειραματικό στάδιο, μια προσπάθεια απογραφής των ειδών και των πληθυσμών της άγριας πανίδας ώστε να αποκτηθεί η απαιτούμενη εμπειρία για τον προσδιορισμό και την επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας για γενίκευση της απογραφής.
- Με βάση τα παραπάνω στοιχεία θα πρέπει να επανεξετασθούν τα καταφύγια θηραμάτων με κριτήρια τη βιολογία των θηραμάτων που ζούν σ' αυτά, την ετήσια κινητικότητα τους, τις συνθήκες αναπαραγωγής τους και τις λοιπές απαιτήσεις τους, σε τρόπο ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο καταφυγίων που η διασπορά τους στη χώρα και η έκταση του καθενός να εξασφαλίζουν καλύτερα την προστασία της άγριας πανίδας.
- Οι αρμόδιες Υπηρεσίες θα πρέπει να καταστήσουν ευρέως γνωστά τα όρια των βιοτόπων, να εξηγήσουν στο λαό τη σπουδαιότητά τους για τη διατήρηση των ειδών της άγριας πανίδας και να ζητήσουν την συνδρομή του λαού για την προστασία τους.

Σ' όπi, τέλος, αφορά τους κινδύνους από τη δράση των χειμάρρων:

Οι επιπτώσεις στην οικονομία μας από τη δράση των χειμάρρων μπορούν να συνοψισθούν στις επόμενες κατηγορίες:

- Βαθμιαία απερήμωση της χώρας, δεδομένου ότι οι εστίες χειμαρρικής χάνουν ολικά το έδαφός τους και μετατρέπονται σε ερήμους χωρίς καμιά δυνατότητα παραγωγής. Αυτό απλά σημαίνει μείωση της οικονομικά ενεργούς επιφάνειας της χώρας.
- Άμεση προσβολή των έργων υποδομής της οικονομίας μας (υδραυλικών, συγκοινωνιακών, οικιστικών και ταμιευτήρων νερού για ύδρευση, άρδευση και παραγωγή ενέργειας). Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ οι καταστροφές των υδραυλικών και συγκοινωνιακών έργων

αποδέχονται αντικατάσταση, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους ταμιευτήρες νερού (τεχνητές λίμνες). Η παραπήρηση αυτή έχει εξαιρετική σημασία γιατί οι θέσεις της χώρας μας που προσφέρονται για τη δημιουργία ταμιευτήρων νερού είναι συγκεκριμένες και αν προσχωθούν δεν υπάρχει η λύση δημιουργίας άλλων.

Τα αριθμητικά δεδομένα που συνθέτουν σε χονδρές γραμμές το χειμαρρικό πρόβλημα έχουν ως ακολούθως

Η έκταση των λεκανών απορροής των χειμάρρων ανέρχεται σε 36.000.000 στρέμματα. Οι εστίες χειμαρρικότητας (εστίες παραγωγής φερτών υλικών) ξεπερνούν τα 8.000.000 στρέμματα.

Οι χειρότερες περιπτώσεις λεκανών απορροής καλύπτουν 15.000.000 στρέμματα με εστίες χειμαρρικότητας 4.000.000 στρέμματα. Υπολογίζεται ότι από τις παραπάνω λεκάνες των 15.000.000 στρεμμάτων, παράγονται και μεταφέρονται κάθε χρόνο 20-30 εκατ. μ³ φερτές ύλες που προσχωρούν κοίτες ποταμών, αρδευτικά δίκτυα, ταμιευτήρες της ΔΕΗ, πεδιάδες ή παρασύρονται στη θάλασσα. Το μέσο ποσοστό δασοκάλυψης στις λεκάνες απορροής των περισσότερων καταστρεπτικών χειμάρρων δεν υπερβαίνει το 30%.

Ενόψει όλων αυτών και δεδομένου ότι η φυσική βλάστηση είναι ο μόνος παράγοντας που εξασφαλίζει την ισορροπία στα ευαίσθητα σε καταστροφή ορεινά εδάφη, αφού ρυθμίζει αρκετά κανονοποιητικά τη δίαιτα των ρεμάτων και των πηγών, τροφοδοτεί με νερό τα βαθύτερα εδαφικά στρώματα και μετριάζει τις μεγάλες υδατοστερεοπαροχές, παρέχοντας έτσι μια εξαιρετικά ευεργετική επίδραση στην ισορροπία του υδατικού ισοζυγίου ανάμεσα στην ορεινή υδατοπαραγωγή και στην λοιπή υδατοκαταναλώτρια χώρα, προτείνουμε:

- Την καταγραφή του υδρογραφικού δικτύου της χώρας και την πλήρη απογραφή των χειμαρρικών λεκανών με αδρομερή τεχνοκρατικά (υδατοστερεοπαροχές, κλπ.) και κοινωνικοεδαφοπονικά στοιχεία. Αυτό αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση για τον ορθό παραπέρα σχεδιασμό της επέμβασης για την αύξηση της αποδοτικότητας των

εδαφών των λεκανών και την απομύκνωση των ζημιών που προκαλεί σήμερα η χειμαρρικότητά τους.

- Ειδικότερα για τη στερέωση των ασταθών και διαβρωμένων ορεινών εδαφών και τη δασοτεχνική διευθέτηση των λεκανών των χειμάρων, γενικότερα, προτείνεται η αναθεώρηση του προγράμματος δράσης, σε εθνικό επίπεδο και παράλληλα με την παραπάνω απογραφή, ο καθορισμός νέων προτεραιοτήτων επέμβασης στις ορεινές λεκάνες, με κριτήρια το βαθμό προστασίας των αναπτυξιακών έργων (αντιπλημμυρικών, αρδευτικών, υδρευτικών, υδροηλεκτρικών, κλπ.), των γεωργικών εδαφών, των οικισμών πεδινών και ορεινών, κλπ. καθώς και κοινωνικοοικονομικά κριτήρια (ανάγκες ορεινού πληθυσμού για ορθή εκμετάλλευση του χώρου του). Για τον καθορισμό αυτών των προτεραιοτήτων απαιτείται συνεργασία όλων των αρμοδίων και ενδιαφερομένων φορέων όπως του Υπουργείου Γεωργίας, Δημ. Έργων, Εσωτερικών (ΟΤΑ) κλπ. (Σχετ. πίνακας φυτοκομικών έργων Διευθέτησης χειμάρων περιόδου 1930-1992).

Οι ταμειυτήρες νερού θα πρέπει να εξασφαλισθούν οπωσδήποτε από τον κίνδυνο των προσχώσεων και τα τυχόν νέα έργα θα πρέπει να συνοπολογίζονται στο κόστος τους τα αντιχειμαρρικά έργα.

Δ. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Για να γίνει δυνατή η ανάπτυξη της Δασοπονίας και να υλοποιηθούν τα προβλεπόμενα αναπτυξιακά μέτρα, είναι αναγκαίο να συντρέξουν οι επόμενες προϋποθέσεις:

1. Να ρυθμιστούν οι σχέσεις της Δασοπονίας με την Κτηνοτροφία με προσδιορισμό του ζωτικού χώρου για την ανάπτυξη της καθεμιάς. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει:

- Να γίνει σταδιακή μείωση της βοσκής σε δάση όπου οι δασοδιαχειριστικοί λόγοι την επιβάλλουν.
- Να προσδιοριστούν οι εκτάσεις που προγραμματίζονται να δοθούν στη Δασοπονία στα προσεχή 20 χρόνια με βάση τα δεδομένα των χαρτών γαιοικανότητας που συντάσσονται και να απαγορευτεί σ' αυτές η βοσκή ανάλογα με την πρόοδο των αναδασωτικών εργασιών.
- Να προσδιοριστούν οι υψηλού δυναμικού, για παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών, δασικές εκτάσεις και να αποδοθούν σε κτηνοτροφική χρήση με κατάλληλη βελτίωση της βλάστησης και των συνθηκών εκμετάλλευσής.

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΦΥΤΟΚΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
 Διευθέτησης Χειμάρρων , περιόδου 1930 -1992

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	Φυτευθέντα Δενδρίδια σε κιλ.	Καλυφθείσα εκταση σε στρεμ.
1930 - 1940	6499	8935
1941 - 1950	12965	17875
1951 - 1960	57656	79750
1961 - 1970	71919	90000
1971	7713	9250
1972	8907	10700
1973	5756	6900
1974	4463	6895
1975	5583	8535
1976	5009	6179
1977	5397	6019
1978	5617	5323
1979	4976	7724
1980	3025	9713
~~1970 - 1980~~	~~5046~~	~~77238~~
1981	2195	4277
1982	2171	4000
1983	2040	4000
1984	2138	4747
1985	1589	3595
1986	2141	4091
1987	1786	3555
1988	1243	3427
1989	1909	3691
1990	1695	2623
~~1981 - 1990~~	~~20507~~	~~32006~~
1991	889	1434
1992	2153	6460
~~ΠΕΡΙΣΣΥΝΟΛΟ~~	~~3225034~~	~~319698~~

2. Να βελτιωθούν οι σχέσεις της Δασοπονίας με τον πολίτη. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει:

- Να ενθαρρυνθεί η δημιουργία περιστατικών δασών και πάρκων και να διευκολυνθεί η ψυχαγωγία και η αισθητική απόλαυση του κοινού στα δάση με την δημιουργία στοιχειωδών έργων υποδομής.
- Να νοιώσει πράγματι ο ορεινός πληθυσμός τη βελτίωση του εισοδήματός του από την ανάπτυξη της Δασοπονίας.
- Να ρυθμιστούν θέματα αμφισβήτησης της αγροτικής ιδιωτικής περιουσίας.

3. Να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση της Δασικής Ανάπτυξης.

Η Δασοπονία για λόγους αναγόμενους στην ιδιομορφία της έχει ανάγκη μακρόπνοου προγραμματισμού. Το αναπτυξιακό δασικό πρόγραμμα δεν μπορεί να αναφέρεται σε χρόνο σημαντικά μικρότερο από εκείνον που απαιτείται για την εμφάνιση των πρώτων αποτελεσμάτων του σχεδιασμού, των μέτρων και των επενδύσεων που προτείνονται. Προσδοκείται παραγωγή από ίδρυση νέων δασών μετά από 50 χρόνια για τα κλασσικά δάση και 10-25 χρόνια για τα δάση με ταχυσυζή δένδρα.

Ο μεγάλος αυτός χρόνος ανάπτυξης και απόδοσης των δασών είναι ένας από τους ανασταλτικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις χρηματοδότησης. Άλλος ανασταλτικός παράγοντας είναι γεγονός ότι σε πολλές δασοπονικές δραστηριότητες η επένδυση δίνει τελικά προϊόν άλλης οικονομικής δραστηριότητας, έξω από τη σφαίρα της Δασοπονίας (πχ επένδυση για την απόσβεση των χειμάρρων - τελικό προϊόν η προστασία των γεωργικών καλλιεργειών από πλημμύρες, των εγγειοβελτιωτικών έργων από προσχώσεις, των οδικών έργων από καταρρεύσεις των ταμιευτήρων των υδροηλεκτρικών έργων από αχρήστευση λόγω προσχώσεων, κλπ.) που δεν είναι εύκολα μετρήσιμο.

Έτσι, οι επενδύσεις στη Δασοπονία ερειδόμενες επί κριτηρίων αποδοτικότητας δεν βρίσκουν επαρκή θεμελίωση και σε κάθε περίπτωση τίθενται σε δεύτερη προτεραιότητα.

Δεδομένης όμως της σημερινής παγκόσμιας κοινωνικής αντίληψης για την ανάγκη προστασίας και επαύξησης των δασών οι επενδύσεις για τη Δασοπονία είναι αναγκαία να επιβληθούν ως πολιτική απόφαση.

Και στην περίπτωση αυτή το ερώτημα που ανακύπτει είναι αν είναι δυνατή η εξασφάλιση από τις πιστώσεις του ετήσιου Κρατικού Προυπολογισμού σταθερής χρηματοδότησης ικανής να ανταποκριθεί στους στόχους του μακρόπνου αναπτυξιακού προγράμματος ή θα πρέπει να αναζητηθούν άλλες λύσεις.

Η παγκόσμια εμπειρία στο παραπάνω θέμα είναι αρνητική με την έννοια ότι όσες χώρες επεδίωξαν τη δασική ανάπτυξη στα πλαίσια του ετήσιου Κρατικού Προυπολογισμού τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν τα μακρόπνοα σχέδιά τους, κυρίως γιατί δεν καθίστατο κατορθωτό να εξασφαλιστεί το αδιατάρακτο της ετήσιας χρηματοδότησης στο ύψος των απαιτήσεων του προγραμματισμού με αποτέλεσμα να σταταλάται μεγάλο μέρος των διατιθέμενων επενδύσεων (π.χ παραγωγή εκατομμυρίων δενδρυλλίων τα οποία όταν έφθαναν στο χρόνο φυτείας αχρηστεύονταν λόγω περικοπής - για διάφορους λόγους- της χρηματοδότησης).

Οι χώρες που πέτυχαν στην υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων τους, κατέφυγαν στη δημιουργία αυτόνομων Ταμείων Δασικής Ανάπτυξης στα οποία οδήγησαν συγκεκριμένους πόρους (π.χ ποσοστό του ετήσιου προϋπολογισμού, ειδικούς φόρους και τέλη και άλλα σταθερά έσοδα).

Παραδείγματα τέτοιων χωρών που λειτούργησαν και χρηματοδότησαν ικανοποιητικά εκτεταμένα προγράμματα δασικής ανάπτυξης είναι

- Η Γαλλία με το Εθνικό Δασικό Ταμείο
- Η Ισπανία με το Αυτόνομο Δασικό Ταμείο
- Η Πορτογαλία με το Ταμείο Δασών

- Το Ισραήλ με τον Ειδικό Προυπολογισμό Δασικής Ανάπτυξης
- Η Βουλγαρία με το Ειδικό Κεφάλαιο Δασικής Ανάπτυξης, κλπ.

Κρίνεται λοιπόν αναγκαίο να δημιουργηθεί αυτόνομο Ταμείο Δασικής Ανάπτυξης με πόρους:

- Επιχορήγηση από τον Κρατικό Προυπολογισμό ύψους 1,5 - 2,0 % ετησίως.
- Δύο (2) ποσοστιαίες μονάδες από το ΦΠΑ των εγχώριων ή εισαγόμενων δασικών προϊόντων (ξύλεια, βιομηχανικά προϊόντα ξύλου, χαρτόμαζα, χαρτί).
- Ο Δημόσιος Δασικός Φόρος του άρθρου 160 κ.ε. του Ν.Δ 86/1969.
- Ειδικός φόρος 4% επί της εισαγόμενης ξυλείας και των βιοτεχνικών και βιομηχανικών της παραγώγων (χαρτόμαζα, κυτταρίνη, χαρτί, έπιπλα):
- Τα τέλη και δικαιώματα του δημόσιου επί αδειών κατατιμήσεων, τα έσοδα από παραχωρήσεις δασικών εκτάσεων, αλλαγών χρήσης κλπ.
- Έσοδα από την εκμετάλλευση δασών και δασικών εκτάσεων.
- Διεθνής βοήθεια, δωρεές, έσοδα από δάνεια, μετοχές, τίτλους, εκποιήσεις κλπ.

4. Να υπάρξει Διοικητική και Οικονομική Αυτοτέλεια του Τομέα Δασών

Ο Τομέας των Δασών και του Φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να είναι αυτοτελής διοικητικά και οικονομικά. και πρέπει να ανασυγκροτηθεί πάνω στις ακόλουθες βάσεις:

- Η σημερινή μία Γενική Διεύθυνση να διαμορφωθεί έτσι ώστε να έχουμε Προστασία και Ανάπτυξη για πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων.
- Διευθύνσεις και Τμήματα να αναπροσαρμοστούν σύμφωνα με τις

σύγχρονες ανάγκες (π.χ απαιτείται ένα τμήμα συνεργασίας με τις οικολογικές οργανώσεις).

- Να γίνει διακλαδική στελέχωση (βιολόγοι, Ιχθυολόγοι, μεταλλαιολόγοι κλπ) για την σύγχρονη αντιμετώπιση των αναγκών διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να προστεθεί Δ/νση Διοικητικού και Οικονομική Δ/νση στην οποία να υπάγεται το Αυτόνομο Ταμείο Δασών.
- Να γίνει περιφερειακή οργάνωση ανά διοικητική περιφέρεια με ανάλογη αυτονομία ώστε να υπάρχει η απαραίτητη ευελιξία στις Περιφέρειες που αναγνωρίζει και ενισχύει η ΕΟΚ.
- Να γίνει αποτελεσματική καθετοποίηση της προστασίας και οργανική ένταξη σ' αυτήν του προτεινόμενου " Δασικού Σώματος" ΔΑ.Σ.Ω.
- Να ξεκαθαριστεί ότι η διαχειριστική και εκτελεστική αρμοδιότητα επί του φυσικού περιβάλλοντος ανήκει στη Δασική Υπηρεσία και ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ διατηρεί μόνο συντονιστικές και γενικές πολιτικές αρμοδιότητες.

Π. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις της χώρας μας απειλούνται σήμερα πολύπλευρα και υφίστανται εκτεταμένες ζημιές και ολοσχερείς καταστροφές από διάφορους κινδύνους. Ορισμένοι από αυτούς προέρχονται από ζωντανούς οργανισμούς, όπως μύκητες, έντομα και τρωκτικά και προκαλούν είτε ανακοπή της φυσιολογικής αύξησης είτε εκτεταμένες ξηράνσεις δασών.

Άλλοι προέρχονται από την εκδήλωση αντίξοων καιρικών φαινομένων, όπως ισχυρές και παρατεταμένες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις, θυελλώδεις άνεμοι, παγετοί, παρατεταμένη ανομβρία, καύσωνας κλπ. και προκαλούν ξηράνσεις, χιονοθλασιές και ανεμορριψιές, χειμαρρτικά φαινόμενα, κατακρημνίσεις και κατολισθήσεις δασικών εδαφών κ.α.

Τέλος, οι σοβαρότεροι και καταστροφικότεροι κίνδυνοι προέρχονται από ανθρώπινες άμεσες επί των δασών παράνομες επεμβάσεις και ενέργειες ή εξωδασικές δραστηριότητες, όπως είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, η άσκηση ποιμενικής κτηνοτροφίας στα δάση, οι παράνομες υλοτομίες, καταπατήσεις και εκχερσώσεις και τέλος οι δασικές πυρκαγιές.

Οι τελευταίες αποτελούν τη μεγαλύτερη απειλή των δασών μας και έχουν γίνει η μάστιγα των τελευταίων ετών και η αιτία αφανισμού εκατομμυρίων στρεμμάτων δάσους. Η καταστροφή των ελληνικών δασών από τις πυρκαγιές αποτελεί ένα σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα με σημαντικές κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις.

Στόχος λοιπόν της Προστασίας είναι η αποτροπή αρχικά και η καταστολή στη συνέχεια των κινδύνων και όλων εκείνων των παραγόντων και κυρίως των παράνομων ανθρώπινων ενεργειών, που απειλούν τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, με τη λήψη των κατάλληλων

προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων.

Οι από βιοτικούς παράγοντες και εξαιρετικά καιρικά φαινόμενα προερχόμενοι κίνδυνοι και προκαλούμενες καταστροφές αντιμετωπίζονται σήμερα λιγότερο ή περισσότερο επιτυχώς με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και την υπάρχουσα δομή και οργάνωση της Δασικής Υπηρεσίας.

Με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων διοικητικού και οργανωτικού περιεχομένου, είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ανθρωπογενών κινδύνων και ιδιαίτερα των δασικών πυρκαγιών.

Πριν προχωρήσουμε στην εισήγηση προτάσεων και λύσεων για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος, θεωρούμε σκόπιμο να αναλύσουμε σύντομα τα αίτια που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση, τόσο από άποψη νοοτροπίας του πληθυσμού, κρουσμάτων καταπατήσεων και εμπρησμών, όσο και από άποψη οργάνωσης της Δασοπροστασίας.

2. ΑΙΤΙΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Η εσωτερική μετανάστευση και η αστυφιλία, που εμφανίσθηκαν στη χώρα μας από τη δεκαετία του 50 και διογκώθηκαν δύο δεκαετίες αργότερα, πέραν των άλλων αρνητικών επιπτώσεων, έγιναν η αιτία να ασκηθεί μεγάλη πίεση για αλλαγή χρήσης των δασών και δασικών εκτάσεων, που βρίσκονται στην Αττική και γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα, προκειμένου να εξοικονομηθεί οικοδομήσιμος χώρος για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των μετακινούμενων από την υπαίθρο κατοίκων.

Η ίδια πίεση ασκήθηκε και συνεχίζει να ασκείται ακόμη σε όλη την παραλιακή ζώνη της πατρίδας μας, που συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τουριστικές επενδύσεις και εγκαταστάσεις και ανέγερση δευτέρης παραθεριστικής κατοικίας.

Εν τω μεταξύ από τα μέσα της δεκαετίας του 70 και ενώ τα ανωτέρω φαινόμενα βρίσκονταν σε έξαρση, εμφανίσθηκε με τις ίδιες διαστάσεις η μάστιγα των δασικών πυρκαγιών. Έκτοτε και κάθε καλοκαίρι εκατοντάδες χιλιάδες στρέμματα δάσους και δασικών εκτάσεων παραδίδονται στις φλόγες και αφανίζονται στο πέρασμα των καταστροφικών πυρκαγιών.

Η περιβαλλοντική σημασία του δάσους ανακύπτει πιο έντονη μόνο κατά την κρίσιμη περίοδο του καλοκαιριού τότε που οι πυρκαγιές των δασών είναι καθημερινό φαινόμενο.

Η συζήτηση φουντώνει για να ξεχαστεί κάθε χρόνο - λίγο αργότερα.

Δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι ένας μεγάλος αριθμός των πυρκαγιών οφείλεται σε εμπρησμούς με στόχο την καταστροφή του δάσους, την εξαφάνιση της δασικής βλάστησης, των ορίων και των όποιων αποδεικτικών στοιχείων και τεκμηρίων για το δασικό χαρακτήρα της έκτασης, για να διευκολυνθούν έτσι όλες οι παράνομες ενέργειες εκείνων που σαν τελικό στόχο έχουν την καταπάτηση και την παράνομη, αυθαίρετη ανοικοδόμηση.

Οι πίνακες 1,2,3 και 4 δίνουν μια εικόνα για τα αίτια των πυρκαγιών στην Αττική από το 1985 έως το 1992, για ολόκληρη τη χώρα από το 1967 έως το 1992 και τις καείσες εκτάσεις στην Αττική από το 1974 έως το 1992 και σε ολόκληρη την Ελλάδα από το 1955 έως το 1992.

Η κατά γεωμετρική πρόοδο αύξηση των δασικών πυρκαγιών και η τρομακτική αύξηση του εμβαδού των καιομένων εκτάσεων, όπως διαπιστώνονται από τους ανωτέρω πίνακες, εξανάγκασε τη Δασική Υπηρεσία στην κατάρτιση και υλοποίηση ενός προγράμματος μηχανικού εξοπλισμού με επίγεια και εναέρια μέσα για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Οι αριθμοί και τα είδη των υπαρχόντων μέσων εμφανίζονται στον Πίνακα 5.

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΑΤΙΩΝ ΠΥΡΚΑΤΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΕΤΗ ΔΕΚΑΝΟΠΕΝΔΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ	ΠΡΟΩΘΕΙΙ	ΑΝΕΒΑΙΕΙ	ΚΕΡΑΥΝΟΙ	ΒΟΑΙ ΕΤΡΑΤΟΥ	ΜΗΚΑΝΗ ΜΑΤΑ	ΕΚΠΙΙΚΤ. ΥΑΒΕ	ΒΡΑΧΥ- ΚΥΚΛΩΜΑ	ΕΙΚΑΤΟΜ. ΚΥΝΗΤΟΙ	ΑΤΙΝΕΙΤΑ	ΕΥΝΟΑΟ ΙΥΠΙΚ.	ΙΙΑΕΙΕΑ ΕΚΤΑΕΙΙ
1985	11	10	2	1	-	-	3	7	25	59	188.662
1986	19	13	-	1	2	-	4	3	43	85	20.216
1987	12	14	2	3	-	1	-	11	35	78	18.855
1988	17	20	1	2	1	-	-	21	53	115	19.881
1989	11	6	2	-	-	-	-	1	61	81	68.361
1990	7	8	1	-	1	-	1	1	60	79	22.586
1991	4	8	-	1	2	-	3	2	33	53	7.255
1922	18	12	1	2	-	-	1	-	119	153	103.627

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΑΙΤΙΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1967 ΕΩΣ 1992

ΕΤΟΣ	ΚΕΥΤΑΥ. ΝΟΜ. ΕΠΙ	ΠΥΡΟΣΦΑΙΡΑ	ΑΓΝΟ. ΕΠΙ	ΒΟΛΗ	ΒΡΑΧΥΚ ΕΚΠΛΗΚΤ	ΕΠΙΘΕΤΟ	ΕΚΚΑΤΟ	ΑΟΠ	ΤΥΧΑΙΑ	ΕΥΡΩΠΑΟ	ΚΑΤΑΣΤΡ.
		ΑΕΙΑ	ΕΠΙ	ΕΠΙ	ΥΑΡΕ	ΤΡΗ	ΚΥΜΤ.	ΑΟΠ		ΠΥΡΚΑΓ	ΕΠΕΜ.
1967	.	122	924	60	3	3	8	4	4	616	81630
1968	.	149	998	103	5	5	1	8	6	607	90876
1969	2	166	942	199	9	9	.	.	9	708	92331
1970	.	110	274	167	.	.	1	4	12	668	91849
1971	12	123	266	108	4	4	2	8	6	626	109627
1972	22	44	218	77	1	1	4	2	10	878	88810
1973	13	168	261	162	.	.	4	4	11	610	198000
1974	18	182	994	242	1	1	4	1	19	768	918688
1975	19	203	291	180	7	7	.	79	1	768	209853
1976	19	194	260	177	4	4	.	.	12	890	83887
1977	23	287	606	414	9	9	2	2	10	1283	837632
1978	41	169	280	348	8	8	1	6	18	828	200025
1979	46	348	919	329	9	9	1	.	28	1076	211803
1980	20	281	496	337	17	17	1	.	.	1207	329663
1981	12	933	938	428	16	16	.	.	.	1169	814179
1982	46	908	934	902	13	13	.	.	.	1048	273722
1982	98	243	271	985	5	5	.	.	.	968	196192
1984	18	470	973	949	9	9	.	.	.	1281	316588
1985	38	447	287	600	10	10	.	.	.	1442	1054809
1986	30	922	217	486	10	10	.	.	.	1082	246136
1987	63	369	217	844	10	11	.	.	.	1266	463160
1988	49	407	987	981	29	12	.	.	.	1898	1106011
1989	48	936	219	697	1	6	.	.	.	1284	423696
1990	44	937	248	638	7	7	.	.	.	1922	986934
1991	48	271	214	484	7	2	.	.	.	1041	236797
1992	61	988	428	1119	14	12	.	.	.	2042	663463

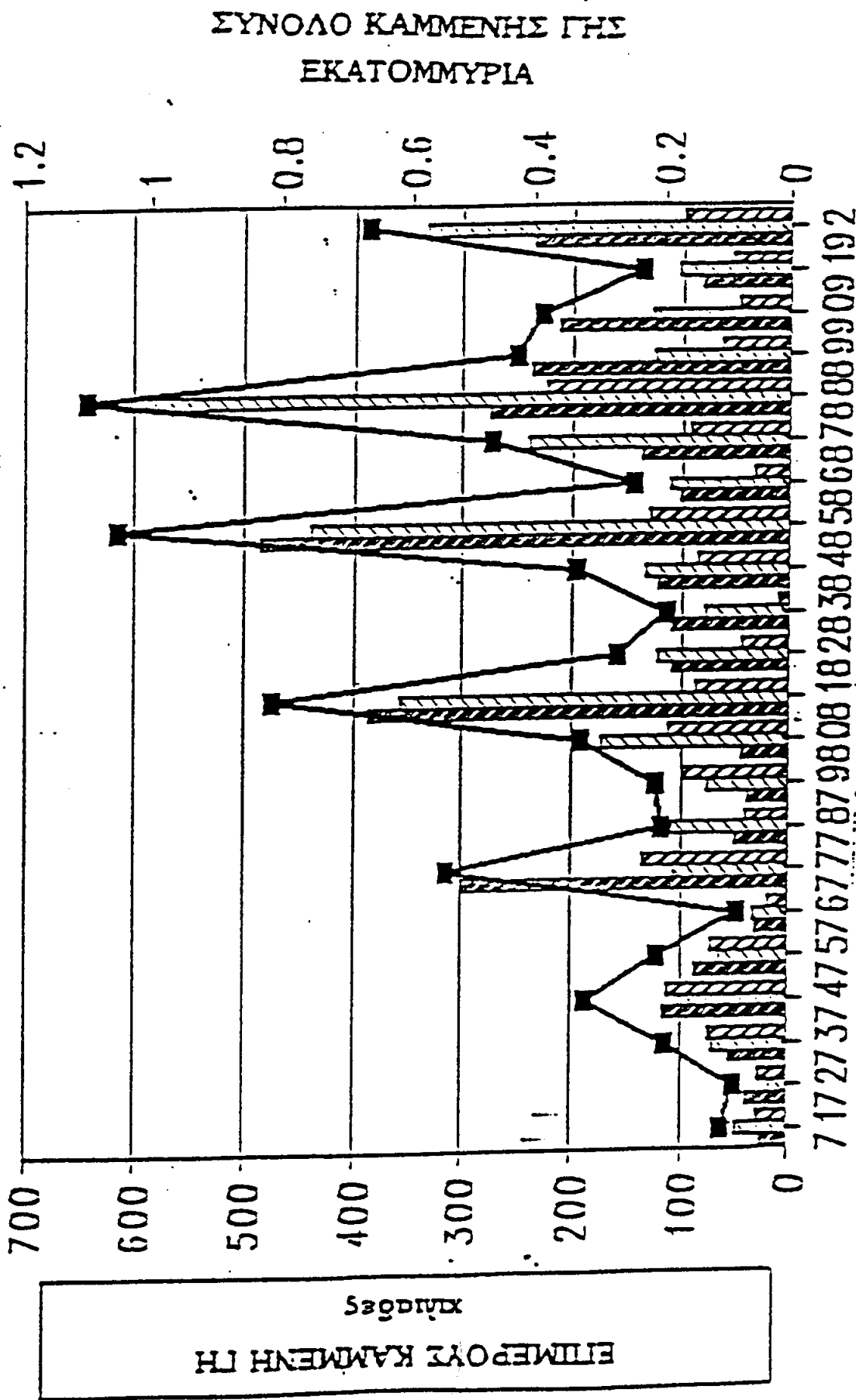
ΠΙΝΑΚΑΣ
ΠΥΡΙΚΑΤΙΕΣ ΔΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α/Α	ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘ ΠΥΡΙΚΑΤΙΩΝ	ΔΑΞΗ	ΜΕΡΙΚ ΔΑΞΕΙΣ	ΒΟΕΚΟΤΟΝΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΕΙΣΙΕ ΕΚΤΑΙΕΙΣ
1	1974	97	59.764	1.847	426	56.037
2	1975	129	3.578	634	502	4.714
3	1976	53	3.837	335	224	4.396
4	1977	165	25.197	3.507	1.066	29.710
5	1978	159	23.609	1.660	1.349	26.618
6	1979	197	9.581	15.406	18.246	43.233
7	1980	111	6.626	7.383	6.408	22.147
8	1981	122	22.038	8.827	2.287	33.149
9	1982	107	20.809	23.473	41	44.323
10	1983	70	7.480	2.329	170	9.979
11	1984	94	36.962.	4.546	568	42.076
12	1985	59	155.009	27.308	6.945	188.662
13	1986	85	15.810	4.327	79	20.216
14	1987	78	8.148	10.092	615	18.855
15	1988	115	11.536	7.944	401	19.892
16	1989	81	60.211	8.146	4	68.361
17	1990	79	15.463	7.055	68	22.586
18	1991	53	4.670	2.585		7.255
19	1992	153	70.961	28.293	4.373	103.627

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΠΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1955 - 1992

ΕΤΗ	Α.Π ΣΤΡΕΜ		Μ.Δ.ΕΚΤΑΣΗ		ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Α.Π	ΣΤΡΕΜ.	Α.Ε.	ΣΤΡΕΜ.	Α.Π	ΣΤΡΕΜ.	Α.Π	ΣΤΡΕΜ.
1955	450	52000	49	16565			499	58566
1956	395	43000	495	67700			891	110700
1957	400	43000	43	7000	10	3000	453	23000
1958	303	79859	410	135165	98	27930	811	242954
1959	165	13957	96	5845	42	2298	303	22100
1960	311	56924	230	51191	98	32035	639	150151
1961	438	44242	383	51358	68	21716	889	117316
1962	358	42246	321	25419	57	10551	756	79216
1963	228	23910	239	31887	169	71000	636	125797
1964	280	15886	222	30085	129	67475	631	113447
1965	457	58932	523	133512	207	77553	1187	270297
1966	324	50011	303	51314	68	14709	595	116133
1967	228	37629	168	17000	119	26901	515	81530
1968	296	21577	222	19705	89	49293	607	90575
1969	296	18085	288	44645	121	29601	705	92331
1970	303	38508	175	26151	80	27220	558	91879
1971	225	26241	193	48795	107	28591	525	103527
1972	200	40200	125	17610	52	28000	378	25810
1973	250	55000	191	68000	159	72000	610	195000
1974	317	116253	251	90823	190	111612	768	318688
1975	299	66143	254	52975	215	70435	766	209553
1976	239	31029	171	33945	180	18913	590	83887
1977	517	297604	365	106045	371	133983	1253	537632
1978	275	49823	274	108413	279	4189	828	200025
1979	337	38772	310	73353	429	99763	1076	211803
1980	340	43553	582	174903	285	111192	1207	329653
1981	421	386529	528	359171	210	86473	1159	814173
1982	422	108433	467	120658	156	44631	1045	273722
1983	385	109068	494	76681	89	10383	968	196132
1984	455	120175	636	132875	193	83508	1284	336555
1985	614	486312	620	438399	208	129792	1442	1054503
1986	413	101092	525	110569	144	33474	1082	245135
1987	432	136047	657	236657	177	90436	1266	463150
1988	658	273700	883	609769	342	221542	1898	1105011
1989	584	236004	524	124398	176	63233	1284	423635
1990	636	210881	505	126458	181	48595	1322	385934
1991	250	80002	485	102390	206	53345	1041	235737
1992	928	231938	864	334950	250	96575	2042	663463

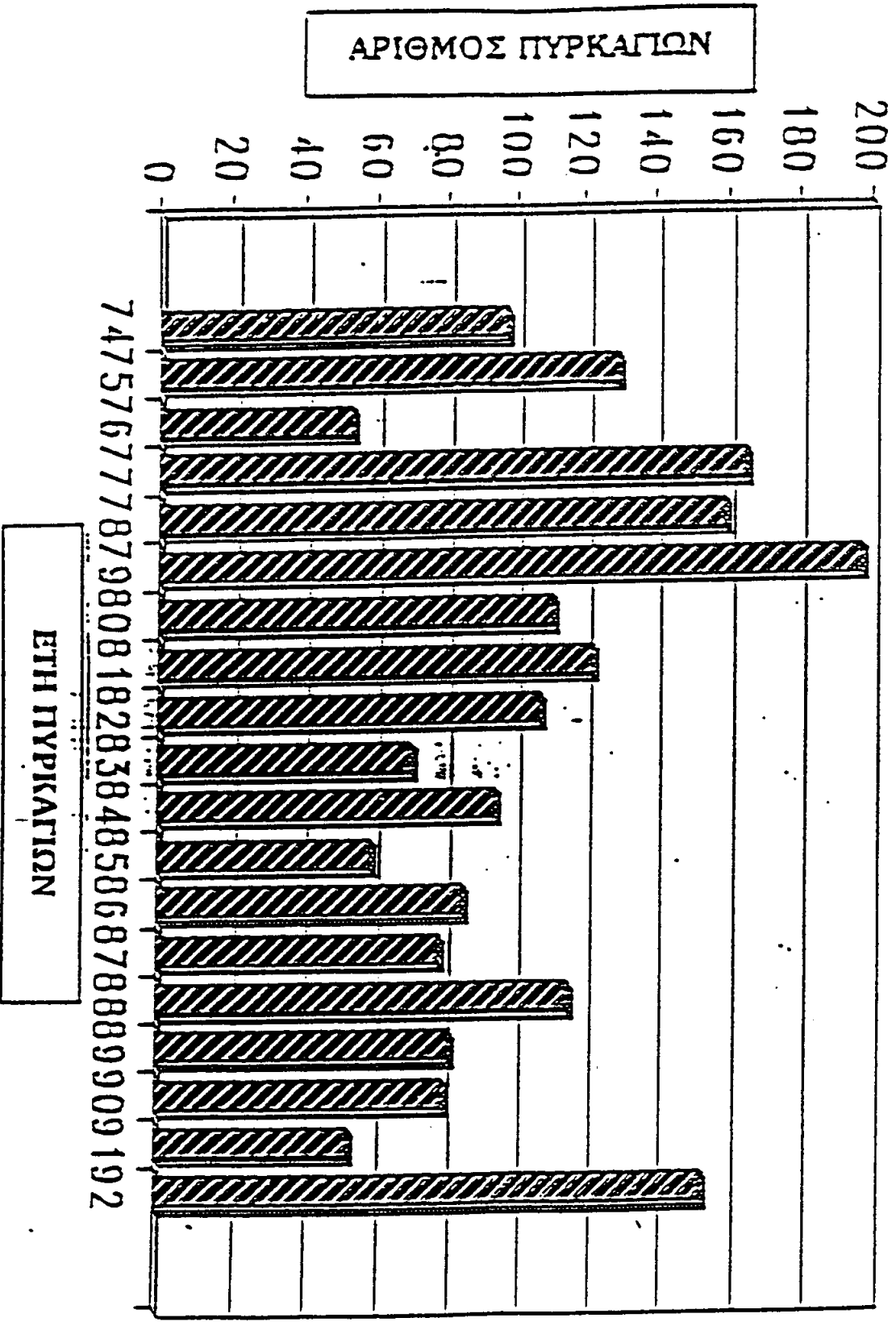
ΚΑΜΜΕΝΑ ΔΑΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1971 - 1992

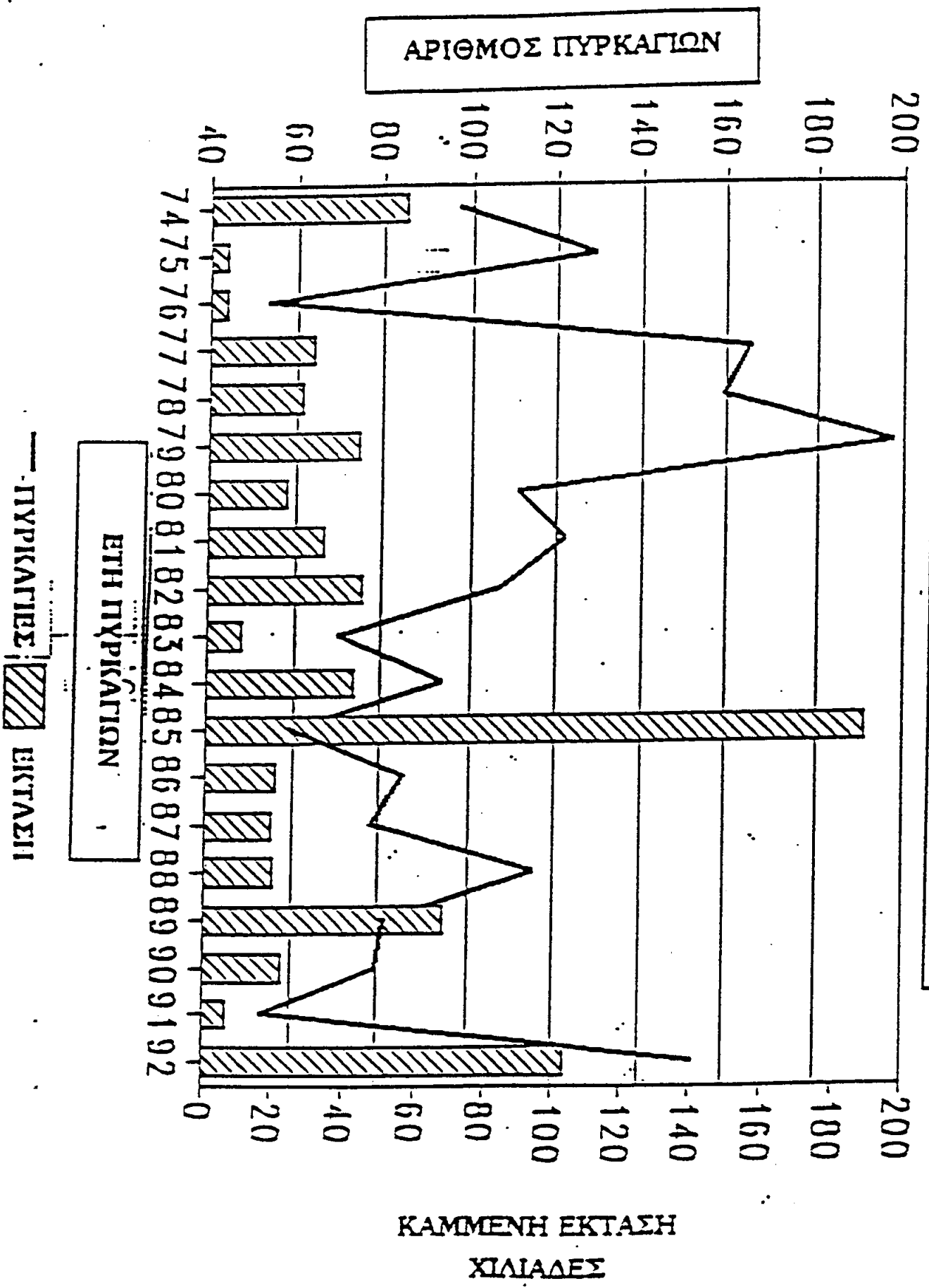
ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΑΜΜΕΝΗ ΓΗ
κλάσες

ΕΤΗ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ
 ΔΑΣΗ   Μ.Δ. ΕΚΤΑΣΗ   ΣΥΝΟΛΟ

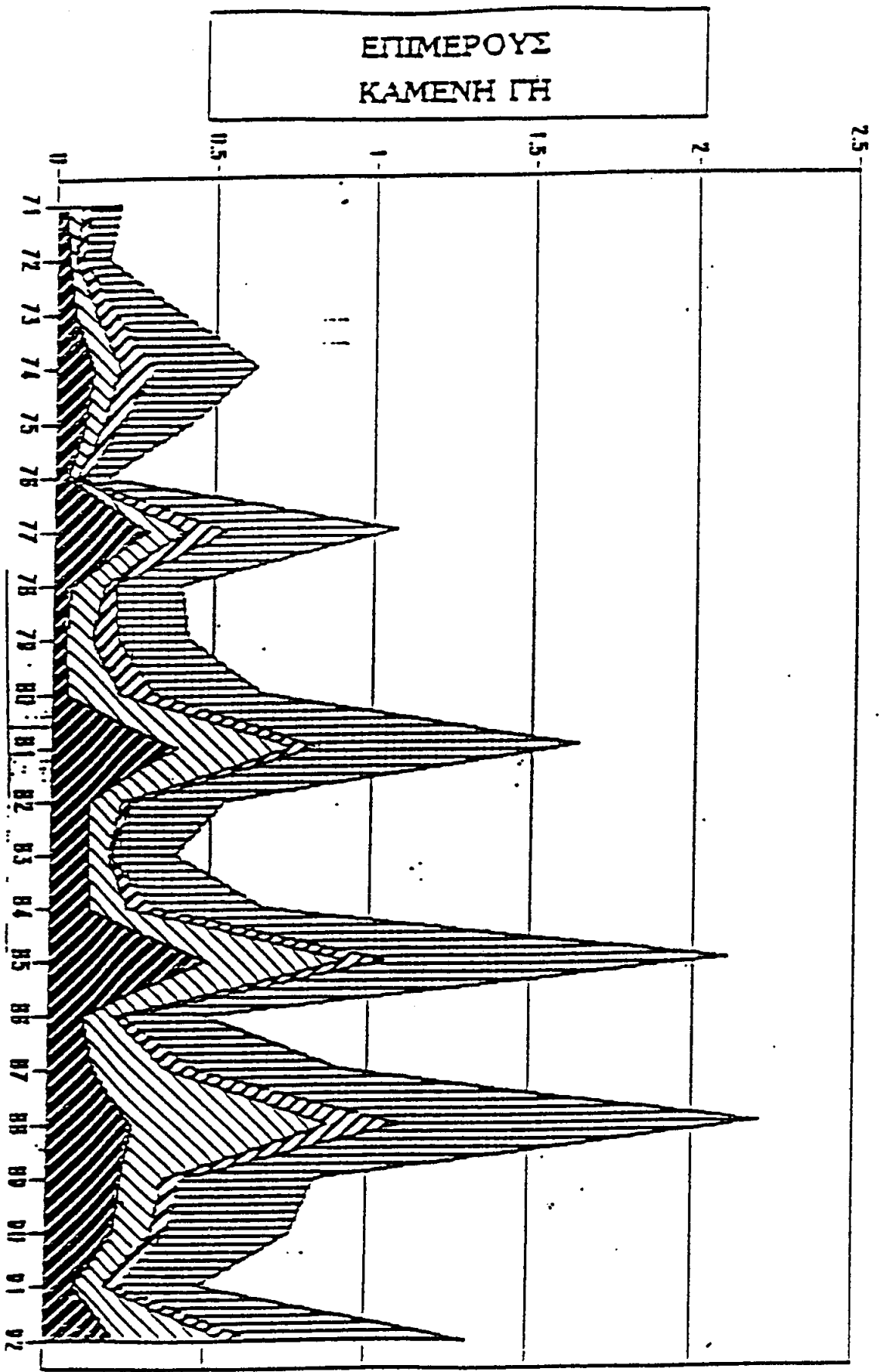
ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΔΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ
 ΑΓΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1974 - 1992

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΔΕΞΑΝΟΠΕΔΙΟΥ
ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1974 - 1992

ΚΑΜΜΕΝΑ ΔΑΞΗ
 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1971 - 1992

ΔΑΞΗ

Μ.Δ. ΕΚΤΑΣΗ

ΒΟΖΚΟΤΟΠΟΙ

ΣΥΝΟΔΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΔΑΣΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

A.	ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ-	54
1.	CL-215	12
2.	PZL-M18	24
2a.	GRUMMAN	14
3.	MAFFS	3

B. ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ

Γ.	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	375
1.	Πυροσβεστικά των 1300 Kg	130
2.	" " 2 1/2 τόν	200
3.	" " 10 τόν	45

Δ. ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΦΩΝΑ

		3.465
1.	P/T βάσης	317
2.	P/T αστ/των	1009
3.	P/T φορητά	1016
4.	P/T μοτοσυκλετών	100
5.	P/T συστήματα τηλεχειρισμού	23

Ε. ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

1.	Προσθητικές	-
2.	Αλυσπρίονα	770
3.	Ατομικοί φορητοί πυροσβεστήρες	2.450
4.	Διόπτρες	700
5.	Τηλεβόες	400
6.	Δίκυκλα	200
7.	Επιβατικά (ζωα & μικρολεωφορεία)	72
8.	Λεωφορεία	19

Η έξαρση των δασικών πυρκαγιών κατά τα τελευταία χρόνια οφείλεται σε μία σειρά αιτιών τα κυριότερα των οποίων είναι:

α. Η αύξηση της αξίας της γης στην Ελλάδα κατά τα τελευταία χρόνια, προερχόμενη από έντονη οικιστική πίεση και μηδαμινή προσφορά νόμιμων κατάλληλα πολεοδομημένων περιοχών.

β. Η ανεξέλεγκτη δημιουργία κατοικιών μέσα στα δάση, οι κατοικίες αυτές κτίζονται συνήθως παράνομα και πολλές φορές χωρίς κανονικό δρόμο πρόσβασης. Κατά κανόνα η βλάστηση γύρω τους παραμένει πυκνή, δεν υπάρχουν στην περιοχή κρουνοί υδροληψίας της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, και δεν έχουν προβλεφθεί δρόμοι διαφυγής σε περίπτωση πυρκαγιάς.

γ. Η αδυναμία αποτελεσματικής προστασίας των δασικών εκτάσεων, όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, που οφείλεται σε μία σειρά λόγων όπως σοβαρές ελλείψεις προσωπικού, πολύπλοκο και αναποτελεσματικό νομικό πλαίσιο με αργές διαδικασίες, ανορθόδοξο ιδιοκτησιακό καθεστώς παράλληλα με έλλειψη κτηματολογίου κλπ.

δ. Η μείωση της άμεσης οικονομικής εξάρτησης των παραδασοβίων πληθυσμών από τα δάση. Αυτή έχει σαν αποτέλεσμα τη μη συμμετοχή των κατοίκων της υπαίθρου στις προσπάθειες έγκαιρης κατάσβεσης των πυρκαγιών.

ε. Η εξαιρετικά χαμηλή πιθανότητα σύλληψης εμπρηστών και οι χαμηλές επιβαλλόμενες ποινές.

στ. Η αδυναμία του πυροσβεστικού μηχανισμού να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες, που όπως φαίνεται από τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα αυξημένες.

ζ. Η αύξηση της νεκρής βιομάζας στα δάση. Η αύξηση αυτή είναι κυρίως αποτέλεσμα της μειωμένης ενεργειακής εξάρτησης των παραδασοβίων πληθυσμών από το δάσος λόγω της χρήσης εναλλακτικών πηγών ενέργειας (πετρέλαιο, ηλεκτρισμός, υγραέριο).

η. Η αύξηση της ζωντανής βιομάζας στα δάση, ιδιαίτερα σε αυτά της χαλεπίου πεύκης. Η αύξηση αυτή για μεν τα δάση Χαλεπίου Πεύκης προέρχεται από τη μη διαχείριση των περισσότερων για ξυλοπαραγωγικούς σκοπούς ενώ για άλλα δάση προέρχονται από δασοκομικά ορθούς χειρισμούς αναγωγής ή προσπάθειας για βελτίωση της ποιότητας της λαμβανομένης ξυλείας.

θ. Η μείωση της δυνατότητας εύκολης κίνησης μέσα στα δάση σαν αποτέλεσμα της μειωμένης χρήσης τους τα τελευταία χρόνια για ρητινοπαραγωγή, συλλογή καυσοξύλων, βοσκή κλπ.

3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

ΤΗΣ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗΣ

Η στατιστική ανάλυση της εξέλιξης των πυρκαγιών στην Ελλάδα κατά τα τελευταία 20 χρόνια, μαρτυρεί περίτρανα τη συνολική αδυναμία του σημερινού συστήματος δασοπυρόσβεσης να ανταποκριθεί στις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες.

α. Η Δασική Υπηρεσία χρησιμοποιεί για την δασοπυρόσβεση κυρίως εποχιακό προσωπικό. Στην Ελλάδα εποχιακοί δασοπυροσβέστες επιλέγονται ακριβώς πριν την αρχή της περιόδου των πυρκαγιών, και δέχονται μια υποτυπώδη εκπαίδευσή από τους κατά τόπους δασάρχες.

β. Από το δασοπυροσβεστικό σύστημα απουσιάζει σε μεγάλο βαθμό μια ορθολογική οργάνωση με αντικειμενικά κριτήρια για το βαθμό ετοιμότητας πριν από την πυρκαγιά, την επέμβαση κατά την εκδήλωσή της και την τακτική κατά τη διάρκειά της εφόσον δεν σβηστεί αμέσως. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να χάνεται πολύτιμος χρόνος και να μην αξιοποιούνται πλήρως τα διαθέσιμα μέσα. Από την έλλειψη συντονισμού και σχεδίου έρχονται σαν επακόλουθο διάφορα προβλήματα όπως:

- σπατάλη των δυνατοτήτων των εναερίων μέσων όταν είναι διαθέσιμα.
- μη έγκαιρη πρόβλεψη των αναγκών που θα παρουσιαστούν
- μη έγκαιρη προειδοποίηση των κατοίκων χωριών που είναι πιθανό να κινδυνεύσουν
- μη αξιοποίηση των μέσων όταν υπάρχουν και κυρίως όταν φθάνουν στον τόπο πυρκαγιάς.

γ. Απο τις τεχνικές και τα μέσα δασοπυρόσβεσης που χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα λείπουν ή εφαρμόζονται στοιχειωδώς μερικά που έχουν καταξιωθεί διεθνώς και αποτελούν βασικά εργαλεία της μάχης κατά των πυρκαγιών.

Αυτά περιλαμβάνουν:

- Την κατάσβεση των πυρκαγιών τη νύκτα
- τη χρήση του αντιπυρός, η οποία μπορεί να γίνει ιδιαίτερα αποτελεσματικά και με ασφάλεια τη νύχτα
- τη διάνοιξη με χειρωνακτικά κυρίως μέσα (αλυσσοπρίονα κλπ.), όπου απαιτείται, στενών αντιπυρικών γραμμών στα πλάγια εξελισσόμενης πυρκαγιάς, με παράλληλη καύση της άκαυτης ζώνης μεταξύ της αντιπυρικής γραμμής και της φωτιάς
- τη χρήση φορητών αντλιών και πτυσσομένων δεξαμενών για τη δυνατότητα μεταφοράς νερού και πυρόσβεσης μακριά από τους δρόμους.
- τη χρήση φορητών πυροσβεστήρων / ψεκαστήρων πλάτης που επιτρέπουν τη γρήγορη πρόσβαση όταν δεν απαιτείται μεγάλη ποσότητα νερού αλλά είναι εξαιρετικά κρίσιμη η ταχύτητα αντίδρασης.
- τη δυνατότητα εντοπισμού και πρόχειρης χαρτογράφησης του

μετώπου της πυρκαγιάς σε σύντομο διάστημα

- τη χρήση του προδιαγεγραμμένου πυρός για τη μείωση της καύσιμης ύλης.

δ. Η προσφορά της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας του Στρατού και της Αστυνομίας είναι γενικά πολύ μικρότερη από ότι θα μπορούσε να είναι.

Αυτό οφείλεται σε σειρά λόγων οι κυριώτεροι των οποίων είναι η ελλείψη ενός καλού σχεδίου και προδιαγραφών αξιοποίησης ανάλογα με τις δυνατότητες τους, και η δυσκολία συντονισμού των δυνάμεων καθώς δεν είναι ξεκαθαρισμένες οι γραμμές μεταβίβασης αιτημάτων και εντολών.

ε. Το Συντονιστικό Διυπουργικό Όργανο, με τη μορφή που λειτουργεί σήμερα προσφέρει πολύ λίγα στην καταστολή των πυρκαγιών.

στ. Η διεθνώς παραδεδειγμένη αρχή της αρχικής προσβολής των πυρκαγιών στο εξκίνημά τους, η οποία στοχεύει στον περιορισμό της καιγόμενης έκτασης, δεν εφαρμόζεται όπως πρέπει.

ζ. Η συνεισφορά των εναερίων μέσων με τον τρόπο που χρησιμοποιούνται σήμερα είναι δυσανάλογα χαμηλή σε σχέση με το κόστος αγοράς, συντήρησης και πώλησης τους.

4. ΦΟΡΕΑΣ ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Τα προτεινόμενα μέτρα πυροπροστασίας εμπίπτουν σε δύο βασικούς τομείς: την καλύτερη πρόληψη, όπου ο στόχος είναι η μείωση του αριθμού των εκδηλουμένων πυρκαγιών, και την αποτελεσματικότερη καταστολή, που αποσκοπεί στην μείωση του μεγέθους της καιγόμενης έκτασης ανά πυρκαγιά.

Η προσπάθεια για αποτελεσματική πυροπροστασία είναι συνεχής, επιπονη και απαιτεί αφοσιωμένο προσωπικό υψηλών προδιαγραφών και εξειδίκευσης. Για την επιτυχή πρόληψη και καταστολή απαιτούνται άοκνες, συνδυασμένες προσπάθειες του προσωπικού όλων των βαθμίδων. Τονίζεται η ανάγκη της λειτουργίας όλων των εμπύχων και απύχων μέσων σαν ένα καλοοργανωμένο σύστημα ώστε "το όλο να είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών του". Για την επίτευξη αυτού του σκοπού είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός οργανισμού δασοπροστασίας, μέσα στα πλαίσια της Δασικής Υπηρεσίας, με προσωπικό που σαν βασικό του καθήκον θα έχει την πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών.

Ο Οργανισμός δασοπυροπροστασίας μπορεί να λειτουργήσει μέσα στα πλαίσια ενός ευρύτερου φορέα δασοπροστασίας για την καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού και την πιο πλατιά προστασία του δάσους.

Αυτό θα βοηθήσει και στην καλύτερη δικαιολόγηση των δαπανών από οικονομικής απόψεως, καθώς Ο ΦΟΡΕΑΣ ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ως διοικητικό και λειτουργικό τμήμα των Δασικών Υπηρεσιών που θα λειτουργεί όλες τις ημέρες της εβδομάδας και όλο το 24ωρο.

Στα πλαίσια της συζητούμενης δημιουργίας Συντονιστικού Φορέα πολιτικής προστασίας να εξεταστεί η διασύνδεση του φορέα δασοπροστασίας από αυτό.

Πρόληψη των δασικών πυρκαγιών

Η αποτελεσματική πρόληψη των δασικών πυρκαγιών είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο έργο που σχετίζεται όχι μόνο με φυσικούς παράγοντες αλλά και κοινωνικούς παράγοντες. Από τη μέχρι τώρα έρευνα συνάγονται οι παρακάτω καταυθυντήριες προτάσεις:

α. Η εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού με σκοπό την ανάπτυξη φιλοδασικής συνείδησης.

β. Εισαγωγή ειδικών μαθημάτων δασολογικού περιεχομένου από την πρωτοβάθμια μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

γ. Λήψη των απαραίτητων θεσμικών μέτρων για τη διασφάλιση της δημόσιας ιδιοκτησίας, την απάλειψη κοινωνικών πιέσεων και την παραδειγματική τιμωρία των εμπρηστών και καταπατητών της δημόσιας γης:

- αεροφωτογράφιση των δασών και δασικών εκτάσεων ανά μικρά τακτά χρονικά διαστήματα.
- απογραφή, χαρτογράφιση, ταξινόμηση γαιών και κατάρτιση δασολογίου και οριστικού δασικού κτηματολογίου (μη ανακλητού) ώστε να επιλυθεί το χρονίζον ιδιοκτησιακό πρόβλημα.
- Ορθολογική χωροταξική κατανομή βοσκής, μεταλλείων λατομείων, χωματερών κλπ.
- Ανάπτυξη σωστής και ρεαλιστικής οικιστικής πολιτικής παράλληλα με τον χωροταξικό σχεδιασμό πάνω στις χρήσεις γης (ζωνοποίηση).

δ. Αμετάκλητη εφαρμογή του άρθρου 117 του Συντάγματος για την κήρυξη και προστασία των αναδασωτέων περιοχών και ταυτόχρονη νομοθετική ρύθμιση με παράλληλη κατάργηση των νομοθετικών διατάξεων που αντιστρατεύονται το υπόψη άρθρο και το άρθρο 24 του Συντάγματος. Παράλληλα επιβάλλεται να αυξηθούν σημαντικά οι πιστώσεις αναδασώσεων.

ε. Βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας.

στ. Πιστή εφαρμογή αυτής και επιβολή ποινών σε περιπτώσεις μη εκτέλεσής της από τους φορείς.

ζ. Επιβολή αυστηρών προστίμων και ποινών για κάθε παράβαση του δασικού κώδικα

η. Εναρμόνιση της δασικής μας πολιτικής εκεί όπου και όταν επιβάλλεται με εκείνη της ΕΟΚ. Εφαρμογή των κανονισμών της και κατάρτιση ειδικών ολοκληρωμένων προγραμμάτων για κάθε περιοχή της Χώρας με σκοπό να απορροφηθούν οι δυνατόν περισσότεροι Κοινοτικοί πόροι

θ. Ανάλυση και διευθέτηση του κτηνοτροφικού μας προβλήματος.

ι. Ενεργοποίηση διαφόρων ομάδων, συλλόγων κλπ. (π.χ φιλοδασικοί, εξωραϊστικοί κλπ).

κ. Οργάνωση ομάδων δασοπυροπροστασίας (εθελοντικών ή και υποχρεωτικών) σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης και ανάθεση σε αυτούς συγκεκριμένων καθηκόντων (πχ φύλαξη χωματερών σε περιόδους μεγάλου κινδύνου πυρκαγιών, παρατήρηση και περιτολία σε περιαστικά δάση σε τέτοιες περιόδους κλπ).

λ. Έλεγχος στην κυκλοφορία οχημάτων και τις δραστηριότητες ατόμων μέσα στα δάση σε περιόδους μεγάλου κινδύνου πυρκαγιών.

μ. Εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου έναρξης πυρκαϊάς μέσω της γείωσης, μετατροπής ή απομόνωσης της καύσιμης ύλης (καλλιέργεια δασών, καθαρισμοί, αναγέννηση, μίξη ειδών κλπ) και με την αύξηση της προσπελασιμότητας των δασικών περιοχών από τις δασοπυροσβεστικές δυνάμεις.

ν. Δημιουργία προδιαγραφών και της απαραίτητης νομοθεσίας εφαρμογής τους για τις μεμονωμένες κατοικίες και τους οικισμούς που περιστοιχίζονται από δάσος.

Οι προδιαγραφές αυτές θα αποβλέπουν:

- μείωση της πιθανότητας έναρξης πυρκαϊάς από τους κατοίκους μέσω της πρόβλεψης συσκευών και κανόνων ασφαλείας,
- στη μείωση του κινδύνου να καούν κατοικίες (π.χ. πρόβλεψη για την ασφαλή αποθήκευση καυσίμων υλών όπως ξύλα, πετρέλαιο, υγραέριο κλπ., κλαδεύσεις, απόσταση βλάστησης από τις κατοικίες, μη εύφλεκτα υλικά δόμησης, κλπ.)
- στην υποβοήθηση και ασφάλεια των δασοπυροσβεστών που μπορεί να κληθούν να υπερασπίσουν μια τέτοια κατοικία (π.χ. πρόβλεψη για χώρο ελιγμών οχημάτων, δυνατότητα λήψης νερού από δίκτυο ή δεξαμενή κλπ.).

6. ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΙΩΝ

Για την καταστολή των δασικών πυρκαϊών απαιτούνται σημαντικά επίγεια και εναέρια μέσα καθώς και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό.

Όμως, το κρίσιμότερο στοιχείο που απαιτείται είναι η ορθολογική οργάνωση των παραπάνω σε έναν αποτελεσματικό μηχανισμό.

Η όλη οργάνωση του μηχανισμού πρέπει να βασίζεται στις ελληνικές συνθήκες. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι πρέπει να αποφευχθούν βαθιές τομές όπου χρειάζεται, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

7. ΕΠΙΓΕΙΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

Η έμφαση στην καταστολή των δασικών πυρκαγιών δίνεται στις επίγειες δυνάμεις. Τονίζεται ότι οι εναέριες δυνάμεις, κάτω από κατάλληλες συνθήκες, μπορούν να συνεισφέρουν πολλά στο έργο της κατάσβεσης, αλλά πάντοτε η τελική κατάσβεση είναι έργο των επίγειων δυνάμεων. Είναι απόλυτα απαραίτητη η ύπαρξη ενός καλά οργανωμένου επίγειου δασοπυροσβεστικού μηχανισμού που να επιτυγχάνει πρόσβαση και άμεση καταστολή των πυρκαγιών στον μικρότερο δυνατό χρόνο.

Έτσι, μειώνεται δραστικά το κόστος της κατάσβεσης και το μέγεθος των καιγομένων εκτάσεων. Παρακάτω περιγράφονται η προτεινόμενη δομή και η σύνθεση των επίγειων δυνάμεων.

ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Βασικός στόχος της οργάνωσης του δασοπυροσβεστικού μηχανισμού είναι η αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της αρχικής προσβολής, της επέμβασης δηλαδή σε κάθε εκδηλούμενη πυρκαϊά στο μικρότερο δυνατό χρόνο και της κατάσβεσής της όσο το δυνατό πιο γρήγορα, ώστε να περιοριστεί στο ελάχιστο η συνολική καμμένη έκταση.

Η καταστολή πυρκαγιών με τη χρήση νερού είναι η αποτελεσματικότερη μέθοδος στα πλαίσια της αρχικής προσβολής όταν οι συνθήκες πρόσβασης στην πυρκαϊά το επιτρέπουν.

Η αποτελεσματική εφαρμογή της μεθόδου εξαρτάται από τον γρήγορο εντοπισμό κάθε πυρκαϊάς και την άμεση προσβολή της με επαρκές νερό και ελάχιστο δυνατό χρόνο. Το τελευταίο απαιτεί την ύπαρξη κατάλληλων δασοπυροσβεστικών οχημάτων, διεσπαρμένων ορθολογικά στο χώρο με εκπαιδευμένα πληρώματα και καλές ασύρματες επικοινωνίες. Παράλληλα απαιτείται η ύπαρξη ενός ικανού αριθμού

εφεδρικών δυνάμεων κορυφαίας εκπαίδευσης και ικανοτήτων που να μπορούν σε μικρό χρόνο να ενισχύσουν τις τοπικές δυνάμεις, όταν η πυρκαϊά ξεπεράσει το στάδιο της αρχικής προσβολής.

Ε έκταση της χώρας είναι περίπου 132.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και καλύπτεται από 102 Δασαρχεία και Διευθύνσεις Δασών χωρίς Δασαρχεία που έχουν καταταγεί σε 3 κατηγορίες επικινδυνότητας από άποψη πυρκαγιών (πίνακας 6). Τα δεδομένα του πίνακα έχουν μεταβληθεί και επιβάλλεται να ερευνηθούν και μελετηθούν οι περιοχές και ο βαθμός επικινδυνότητας αυτών.

Ενδεικτικά, για να επιτευχθεί ένας χρόνος άφιξης πέντε λεπτών στη χειρότερη περίπτωση, δηλαδή χρόνος που σχεδόν θα απέκλειε την εξάπλωση της φωτιάς, θα χρειαζόντουσαν 95 οχήματα ανά Δασαρχείο ή 3.800 οχήματα μόνο για τα 40 Δασαρχεία πρώτου βαθμού επικινδυνότητας.

Φυσικά, τα οχήματα αυτά απαιτούν και αντίστοιχο προσωπικό, οπότε οι μαθηματικοί υπολογισμοί μπορούν εύκολα να ξεπεράσουν τα 30.000 άτομα μόνιμο και εποχιακό προσωπικό. Το κόστος ενός τέτοιου μηχανισμού είναι εξωπραγματικό.

Αντίθετα, σημαντικές βελτιώσεις μπορούν να επιτευχθούν με την καλή εκπαίδευση του προσωπικού και την καλή οργάνωση, ώστε να μην χάνεται πολύτιμος χρόνος, με τον γρήγορο εντοπισμό των πυρκαγιών, με την αποτελεσματική χρήση χαρτών, την αποτελεσματική αξιοποίηση των εναερίων μέσων και με την ταχύτερη κίνηση (μεγαλύτερη μέση ωριαία ταχύτητα) των οχημάτων.

Το τελευταίο μπορεί να επιτευχθεί τόσο με τη διατήρηση του δασικού οδικού δικτύου σε καλή κατάσταση, τη σηματοδότηση των δρόμων με κατευθυντήριες πινακίδες, την καλή γνώση των δρόμων από το προσωπικό και την επιλογή κατάλληλων οχημάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

βαθμος επικινδυνότητας

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΕΡΙΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΕΡΙΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1. Δασ. Αλεξανδρούπολης	1. Δασ. Διδυμοτείχου	1. Δ.Δ Ροδόπης
2. Δασ. Θάσου	2. " Σουφλίου	2. Δασ. Ξάνθης
3. Δασ. Θεσ/νίκης	3. Δασ. Καβάλας	3. Δασ. Σταυρούπολης
4. Δασ. Αρναίας	4. Δασ. Σταυρού	4. Δασ. Δράμας
5. Δασ. Πολυγύρου	5. Δασ. Λαγκαδά	5. Δασ. Νευροκοπίου
6. Δασ. Κασσάνδρας	6. Δ.Δ Πιερίας	6. Δασ. Νιγρίτας
7. Δασ. Βόλου	7. Δασ. Αγιάς	7. Δασ. Σερρών
8. Δασ. Σκουπέλου	8. Δασ. Λάρισας	8. Δασ. Σιδεροκάστρου
9. Δασ. Αταλάντης	9. Δασ. Ελασσόνας	9. Δασ. Κιλκίς
10. Δασ. Χαλκίδας	10. Δασ. Αλμυρού	10. Δασ. Γουμένισσας
11. Δασ. Λίμνης	11. Δασ. Λαρίας	11. Δασ. Αριδαίας
12. Δασ. Ισπανίας	12. Δασ. Σπερχειάδας	12. Δασ. Εδέσσας
13. Δασ. Αλιβερίου	13. Δασ. Λαϊδαβιάς	13. Δασ. Νέουσας
14. Δασ. Θύδας	14. Δασ. Αρφισσας	14. Δασ. Βέροιας
15. Δασ. Πάρναθας	15. Δασ. Λιδορκίου	15. Δασ. Κοζάνης
16. Δασ. Κοπανοδρυτίου	16. Δασ. Ναυπλίου	16. Δ.Δ Φλώρινας
17. Δασ. Πεντέλης	17. Δασ. Μεσολογγίου	17. Δ.Δ Γρεβενών
18. Δασ. Λαορίου	18. Δασ. Αγρινίου	18. Δασ. Τραπεζού
19. Δασ. Αιγιάλεω	19. Δασ. Αρφιοκίας	19. Δ.Δ Γρεβενών
20. Δασ. Μεγάρων	20. Δ.Δ Θεσπρωτίας	20. Δασ. Κόνιτσας
21. Δασ. Πικριά	21. Δασ. Βοτίνης	21. Δασ. Ιωαννίνων
22. Δασ. Πόρου	22. Δασ. Τριπόλης	22. Δασ. Μετσόβου
23. Δασ. Κερυνθίας	23. Δασ. Κονουρίας	23. Δασ. Μουζωνίου
24. Δασ. Ξυλοκάστρου	24. Δασ. Κοπαρτίας	24. Δασ. Καρδίτσας
25. Δασ. Αγίου	25. Δασ. Μολαίων	25. Δασ. Τρικάλων
26. Δασ. Πατρών	26. Δασ. Γοθίου	26. Δασ. Καλαμπάκας
27. Δασ. Αραλιτιάδας	27. Δ.Δ Ριθύμης	27. Δασ. Φουρνά
28. Δασ. Πύργου	28. Δ.Δ Ηρακλείου	28. Δασ. Καρπενησίου
29. Δασ. Ολυμπίας	29. Δ.Δ Λασιθίου	29. Δ.Δ Άρτας
30. Δασ. Καλαμάτας	30. Δ.Δ Κυκλάδων	30. Δ.Δ Πρέβεζας
31. Δασ. Σπάρτης	31. Δασ. Καλαβρύτων	
32. Δ.Δ Αργολίδας	32. Δ.Δ Λευκάδας	
33. Δ.Δ Χατίων		
34. Δ.Δ Δωδεκανήσου		
35. Δ.Δ Σίφου		
36. Δ.Δ Χίου		
37. Δ.Δ Λέσβου		
38. Δ.Δ Ζακύνθου		
39. Δ.Δ Κεφαλληνίας		
40. Δ.Δ Κέρκυρας		

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Ο σκοπός των ειδικών δυνάμεων επέμβασης είναι η ύπαρξη συγκεντρωμένων καλά εκπαιδευμένων και εξοπλισμένων δυνάμεων που να μπορούν να αποσταλούν σε ενίσχυση των τοπικών δυνάμεων εφόσον κάποια πυρκαϊά ξεφύγει από το στάδιο της αρχικής προσβολής.

Οι δυνάμεις αυτές, όταν δεν έχουν άμεσα καθήκοντα εκτός της έδρας τους θα συνεπικουρούν τις τοπικές δυνάμεις αρχικής προσβολής στο έργο τους. Η μετακίνησή τους προς κάποια πυρκαϊά θα γίνεται από το συντονιστικό κέντρο.

ΟΧΗΜΑΤΑ

Εκτιμούμε ότι τα υπάρχοντα οχήματα δεν επαρκούν για τις ανάγκες της Δασικής Υπηρεσίας.

Χρειάζεται, λοιπόν, σημαντική αύξηση όλων των οχημάτων που είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών, τα οποία πρέπει να είναι μικρά και ευέλικτα για να έχουν την δυνατότητα της άμεσης επέμβασης.

Επίσης απαιτείται ανάλογος αριθμός κατάλληλα διαμορφωμένων μοτοσυκλετών, μέσο που μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στα πλαίσια της αρχικής προσβολής.

Πριν την εκδήλωση πυρκαϊάς:

- Περιπολίες, παρατήρηση,
- Μεταφορά μικρών ποσοτήτων εφοδίων, ανταλλακτικών, κλπ.
- Έλεγχοι σε περιπτώσεις καύσεων κλαδιών, στοκαλαμιές κλπ.

Μετά την εκδήλωση πυρκαϊάς

- Έλεγχος σε περιπτώσεις αμφιβαλίων αναφορών για το αν πρόκειται για πυρκαϊά.
- Γρήγορη αθόρυβη άφιξη για εντοπισμό τυχόν εμπρηστών
- Ταχύτατη επέμβαση με δυνατότητα κίνησης σε μονοπάτια και σβύσιμο της πυρκαϊάς όπου είναι δυνατό
- Ενημέρωση κέντρου με επί τόπου εκτίμηση της κατάστασης
- Εντοπισμός της θέσης του μετώπου όταν η πυρκαϊά είναι σε εξέλιξη και εκτίμηση των δυνατοτήτων πρόσβασης των πυροσβεστικών οχημάτων
- Μεταφορά μικρών ποσοτήτων τροφίμων, νερού, καυσίμων ανταλλακτικών κλπ.

Επίσης, οι μοτοσυκλέτες θα είναι εξαιρετικά χρήσιμες και τον υπόλοιπο χρόνο, εκτός της περιόδου των πυρκαϊών, για τα υπόλοιπα καθήκοντα δασοπροστασίας (λαθρουλοτομίες, λαθροθηρία, επισημάνσεις, βεβαιώσεις καταπατήσεων κλπ), κάνοντας ιδιαίτερα συμφέρουσα την αγορά τους.

Προσωπικό

Η αγορά και διασπορά των οχημάτων και λοιπών μέσων καθ' εαυτή δεν μπορεί να αποδώσει χωρίς την ύπαρξη ικανού εκπαιδευμένου προσωπικού. Τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει αυτό το προσωπικό είναι:

- Καλή φυσική και ψυχική κατάσταση
- Καλή εκπαίδευση στη δασοπυρόσβεση
- Εξοικείωση με το δάσος και την κίνηση σε αυτό
- Ικανοποιητική γενική μόρφωση

- Πειθαρχία
- Κίνητρα για καλή απόδοση, τόσο υλικά όσο και ηθικά
- Υπερηφάνεια για το έργο που επιτελεί

Το προσωπικό όλων των βαθμίδων που ασχολείται με την δασοπυρόσβεση, λόγω της ιδιαιτερότητας των συνθηκών και του χρόνου εργασίας τους πρέπει να απολαμβάνει κάποιων οικονομικών παροχών πέραν του μισθού τους. Επίσης το ωρομίσθιο της υπερωριακής τους απασχόλησης πρέπει να διαφέρει του ωρομισθίου των Δ.Υ., καθεστώς που ισχύει σήμερα σε διάφορες κατηγορίες Δ. υπαλλήλων.

Ένα μεγάλο πρόβλημα για τον ελληνικό χώρο είναι το ερώτημα της μονιμότητας ή μη δασοπυροσβεστών .

Αποψη της επιτροπής είναι ότι χρειάζεται πρόσληψη επαρκούς αριθμού μονίμων υπαλλήλων για την στελέχωση της Δασικής Υπηρεσίας.

Οι δασικές πυρκαγιές είναι ένα μοναδικό φαινόμενο το οποίο απαιτεί πολύ μεγάλες δυνάμεις για ένα μικρό μέρος του χρόνου, γεγονός που επιβάλλει τη χρησιμοποίηση εποχιακού προσωπικού σε κάποιο ποσοστό πέραν τούτου χρειάζεται επαρκές μόνιμο προσωπικό πολλαπλών καθηκόντων για να καλύψει συνολικά τις ανάγκες δασοπροστασίας κατά την θερινή περίοδο.

Εποχιακό προσωπικό δασοπυρόσβεσης

Τα κυριότερα προβλήματα που συνδέονται με τη χρησιμοποίηση εποχιακού προσωπικού, όπως αυτή έχει εφαρμοσθεί στην Ελλάδα μέχρι τώρα (με σπάνιες εξαιρέσεις) είναι:

- Η μη επιλογή των καταλληλοτέρων, με αποτέλεσμα τη φτωχή φυσική κατάσταση.
- Η έλλειψη (συνήθως) εμπειρίας και επαρκούς εκπαίδευσης
- Η έλλειψη οποιασδήποτε εξοικείωσης με το δάσος
- Η έλλειψη σοβαρών κινήτρων απόδοσης

- Η έλλειψη περπαχίας

Όλα τα παραπάνω μπορούν να λυθούν. Αρχικά προταίνεται η ίδρυση μέσα στα πλαίσια του φορέα δασοπροστασίας ενός μηχανοργανωμένου γραφείου εκπαιδρωσης και αξιολόγησης του εποχιακού δασοπυροσβεστικού προσωπικού.

Οι έμπειροι εποχιακοί δασοπυροσβέστες με ικανοποιητική προυπηρεσία, εφόσον πληρούν και τις προδιαγραφές φυσικής κατάστασης θα προτιμώνται και τον επόμενο χρόνο. Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργηθούν σιγά - σιγά εποχιακοί δασοπυροσβέστες καριέρας που θα αισθάνονται σίγουροι ότι εφόσον κάνουν αίτηση πρόσληψης την επόμενη χρονιά θα προσληφθούν και πάλι.

Παράλληλα, εφόσον ο φορέας δασοπροστασίας χρειαστεί εποχιακό προσωπικό για έργα προκαταβολής των πυρκαγιών κατά το υπόλοιπο έτος, όσοι έχουν ευδόκιμη υπηρεσία θα προτιμώνται. Τέλος, όταν προκηρύσσονται μόνιμες θέσεις εργασίας στο φορέα δασοπροστασίας, όσοι συγκεντρώνουν αρκετή εμπειρία και ευδόκιμη προυπηρεσία θα προτιμώνται, εφόσον δεν έχουν ξεπεράσει το όριο ηλικίας. Όλα τα παραπάνω αποτελούν ισχυρότατο κίνητρο για την καλή απόδοση του εποχιακού προσωπικού.

8. ΕΝΑΕΡΙΑ ΜΕΣΑ

Η χρήση εναέριων μέσων στην καταστολή των δασικών πυρκαγιών αποτελεί επίτευγμα της σύγχρονης τεχνολογίας που έχει παγκόσμια αποδοχή στον αντιπυρικό αγώνα και αποτελεί στοιχείο απαραίτητο κάθε άρτια εξοπλισμένου δασοπυροσβεστικού μηχανισμού.

Η ορθολογική χρήση των εναέριων μέσων δασοπροστασίας μπορεί να διατυπωθεί ως πρόβλημα αριστοποίησης που αποσκοπεί στο συνδυασμό της μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας και της ελαχιστοποίησης του κόστους κατάσβεσης των πυρκαγιών με αεροσκάφη.

Τα παρακάτω μέτρα κρίνονται απαραίτητα για την αύξηση της παραγωγικότητας της από αέρος δασοπυρόσβεσης:

α. Αύξηση της διαθεσιμότητας και της ετοιμότητας των υπαρχόντων δασοπυροσβεστικών αεροσκαφών. Αυτό θα επιτευχθεί με την έγκαιρη προμήθεια ανταλλακτικών, την ύπαρξη συνεργείων συντήρησης επί 24 ώρου βάρεως και τη διάθεση των απαραίτητων χειριστών αεροσκαφών ώστε να υπάρχει πλήρης επάρκεια καθόλη τη διάρκεια της ημέρας.

β. Είναι απαραίτητη η ανακατανομή των δασοπυροσβεστικών αεροσκαφών καθώς και των συνεργείων συντήρησής τους σε διάφορα νευραλγικά σημεία της χώρας για την θερινή περίοδο, για την ελαχιστοποίηση του χρόνου πρώτης επέμβασης που αποτελεί το θεμέλιο δόγμα της σύγχρονης δασοπυρόσβεσης.

Η επιλογή των αεροδρομίων θα πρέπει να δίνει την δυνατότητα προσέγγισης περιοχών πρώτης επικινδυνότητας στις πυρκαγιές των Δασών, και κύρια να είναι σε θέση να εγκατασταθούν και λειτουργήσουν τα συνεργεία συντήρησης και άμεσης επισκευής των εναερίων μέσων Δασοπυρόσβεσης.

Εναερια μέσα μεταφοράς και κατασβεσης

ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ

γ. Για την μεταφορά και για τον συντονισμό των ειδικών δυνάμεων καταστολής στο μέτωπο της πυρκαγιάς απαιτείται ανάλογος αριθμός ελικοπτέρων. Εάν είναι δυνατόν τα ελικόπτερα αυτά εκτός από την μεταφορά επιβάλλεται να είναι σε θέση να χρησιμοποιούνται και για την κατάσβεση πυρκαγιών.

δ. Η αεροπυρόσβεση είναι αντικείμενο που δεν έχει περιθώρια λαθών ή αδυναμιών. Τα πληρώματα επιβάλλεται να επιλέγονται με αυστηρά και αντικειμενικά κριτήρια.

Κατάλληλα πληρώματα για τα αεροσκάφη μπορεί να επιλεγούν μόνο από έμπειρους και καταξιωμένους χειριστές.

Τα πληρώματα, είναι απαραίτητο να δύνανται να υπηρετούν για μακρό

χρονικό διάστημα , η δε απόδοσή τους να πιστοποιείται σε κάθε αποστολή.

Η εκπαίδευση των πληρωμάτων θα εκτελείται συγχρόνως με την αεροπυρόσβεση, χωρίς να διατίθενται αποκλειστικά εκπαιδευτικές ώρες πτήσεων όπως γίνεται σήμερα. Επειδή τα αεροσκάφη θα έχουν πλήρωμα δύο ατόμων, ο ένας θα είναι εκπαιδευόμενος και ο άλλος θα είναι ο ικανός χειριστής, ο οποίος μέσα στη φωτιά θα εκπαιδεύει τον άλλον. Έτσι θα μειώσουμε πολύ τις δαπάνες και δεν θα γίνεται πλέον η εκπαίδευση των πιλότων σε περιόδους που δεν έχουμε φωτιές.

Κρίνεται σκόπιμο το τεχνικό προσωπικό της συντήρησης των ενάεριων μέσων δασοπυρόσβεσης να είναι σε μόνιμη βάση επί των ιδίων τύπων αεροσκαφών που χρησιμοποιούνται για αεροπυρόσβεση.

Οργάνωση αντιπυρικού αγώνα

Βασικό στοιχείο θα είναι ο καθορισμός των εργασιών και των καθηκόντων μαζί με τις ενέργειες που απαιτούνται πριν και μετά την αναγγελία μιας πυρκαγιάς, ώστε να αποφεύγεται κάθε σπατάλη χρόνου, και να επιτυγχάνεται μέγιστη αποτελεσματικότητα με:

- δημιουργία συστήματος εκτίμησης κινδύνου έναρξης πυρκαγιάς
- δημιουργία χωροχρονικά οργανωμένων σχεδίων αντιπυρικής δράσης σε κάθε πυρόπληκτο Δασαρχείο της Χώρας
- στελέχωση και σωστή λειτουργία πυροφυλακίων για έγκαιρο εντοπισμό των πυρκαγιών
- διάνοιξη απαραίτητων δασικών δρόμων και ατραπών πρόσβασης για τις δασοπυροσβεστικές δυνάμεις
- δημιουργία ελικοδρομιών σε κατάλληλες θέσεις
- δημιουργία διαπλατύνσεων σε στενούς δασοδρόμους για ελιγμούς των δασοπυροσβεστικών οχημάτων.

Η ολοκλήρωση του προτεινομένου συστήματος σε όλες του τις

λεπτομέρειες κατά τον πρώτο χρόνο της εφαρμογής του είναι πρακτικά αδύνατη. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε υπέρογκες δαπάνες, αλλά και θα δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα τεχνικής φύσης. Για τον λόγο αυτόν προτείνεται η σταδιακή εφαρμογή του συστήματος.

Ειδικότερα, για τον εκσυγχρονισμό της δασοπροστασίας απαιτείται πέραν της αναγκασίας γενικότερης αναδιοργάνωσης του Τομέα Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος και η επίλυση των χρόνιων προβλημάτων:

- Ενσωμάτωση της Έρευνας στον συνολικό σχεδιασμό της δασοπροστασίας, για γνώση όλων των μετεωρολογικών κανονικών και λοιπών παραμέτρων. Εκμετάλλευση μετεωρολογικών δελτίων και επανεγκατάσταση και εκσυγχρονισμός του δασικού μετεωρολογικού δικτύου με στόχο τη δυνατότητα λήψης και αξιοποίησής για την πρόγνωση της συμπεριφοράς τυχόν πυρκαϊάς.

- Ανανέωση - εκσυγχρονισμός του Συντονιστικού Κέντρου:

1. Κατάστρωση επιτελικών σχεδίων

2. Εκπαίδευση προσωπικού σε επιτελικά καθήκοντα

3. Οργανωτικός καθορισμός συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων

4. Ενίσχυση των επικοινωνιών

5. Διάθεση δυνάμεων ετοιμότητας αποκλειστικά στο Συντονιστικό Κέντρο

6. Ίδρυση Δ.Α.Σ.Ω, ως σύγχρονης πολλαπλών καθηκόντων δασοφυλακής, κάθετα διαρθρωμένης, με λειτουργικό και αυστηρό κανονισμό λειτουργίας.

Κύτταρο της προστασίας θα αποτελεί ο Δασικός Σταθμός αποκεντρωμένος επανδρωμένος και καλά εξοπλισμένος.

Στόχος : Η επί 24ώρου βάσεως, συνεχής αποτελεσματική και για όλους τους κινδύνους προστασία των δασών, όλο το χρόνο με την πρόσληψη επαρκούς και μόνιμου εκπαιδευμένου προσωπικού πολλαπλών καθηκόντων.

7. Ο πλήρης επί χάρτου ανά Δασαρχείο και Σταθμό σχεδιασμός και η συνεχής επί του πεδίου εξάσκηση των δασικών δυνάμεων.

8. Ίδρυση Μόνιμης Σχολής Δασικής Εκπαίδευσης (ήδη εξασφαλίστηκαν τα σχετικά κοινοτικά κονδύλια).

9. Εκσυγχρονισμός των επικοινωνιών, σύγχρονο υλικό πυρόσβεσης, βελτίωση της αεροπυρόσβεσης και περιορισμός της χρήσης της (μετά την ίδρυση του ΔΑ.ΣΩ), εκεί όπου είναι πράγματι αναγκαία, με έμφαση στα επίγεια μέσα.

10. Ορθολογικότερη κατανομή προσωπικού και μέσων.

11. Ενίσχυση των υπηρεσιών νομικής προστασίας της Κ.Υ. για αποτελεσματικό έλεγχο των καταγγελομένων παραβάσεων και για την ταχεία προώθηση των δικαίων αιτημάτων των πολιτών, παράλληλα με την αποκέντρωσή της.

B. ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ

Είναι γνωστό ότι ήδη έχει προωθηθεί γενικός (1991) ανά Δασαρχείο δασοπονικός σχεδιασμός και ότι διπλασιάστηκαν οι πιστώσεις αναδάσωσης και κατασκευής ορεινών υδρονομικών έργων.

Ο δασοπονικός σχεδιασμός, οι εδαφολογικές μελέτες και οι αυξημένες πιστώσεις δεν αρκούν. Απαιτούνται

1. Κίνητρα αναδάσωσης ως επικερδούς δραστηριότητας στους ορεινούς πληθυσμούς.

2. Έμφαση στα φυτά για την ανάπτυξη της μελισσοκομίας.

3. Επίλυση, το κυριότερο του θέματος των σχέσεων δάσους -

βοσκής.

4. Ανόρθωση 5 εκατομμυρίων στρεμμάτων υποβαθμισμένων δασών (δρυοδασών) με αναγωγή τους από πρεμνοφυή σε σπερμοφυή.

5. Μακροπρόθεσμος στόχος πρέπει να είναι ο σταδιακός διπλασιασμός των δασών μας (υψηλών) με εκτεταμένες αναδασώσεις των σημερινών δασικών εκτάσεων.

6. Καταγραφή, αξιολόγηση και επιτάχυνση των επεμβάσεων στις κύριες λεκάνες απορροής για την αποφυγή της διάβρωσης και για τον εμπλουτισμό των γεωργικών εδαφών (κώννοι διήθησης).

7. Έλεγχος των χειμαρρικών φαινομένων με προστατευτικές αναδασώσεις.

8. Επίλυση του ιδιοκτησιακού, δασολόγιο, κτηματολόγιο.

9. Σταδιακή υποκατάσταση των εισαγωγών ξυλείας με το ξύλο από τις παραγωγικές αναδασώσεις.

10. Εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων (ΟΤΑ, Συνδέσμων, Δωρητών κλπ.) στην αναδάσωση χωρίς τα σημερινά θεσμικά προβλήματα.

11. Τα ανωτέρω θα συντελέσουν στην μεταφορά εισοδήματος προς τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές με παράλληλη ενίσχυση της δασοπονίας πολλαπλών σκοπών (ορεινή αλιεία, δασοτουρισμός, κυνήγι κλπ.)

Όλα τα παραπάνω κυρίως πρέπει να ενισχυθούν πέρα από τον Κρατικό Προϋπολογισμό από το II πακέτο DELLOR'S και από τα μέτρα εισοδηματικής ενίσχυσης του FEOGA και άλλων κοινοτικών προγραμμάτων. Στους Πίνακες που επισυνάπτονται φαίνονται οι μέχρι το 1992 πραγματοποιηθείσες αναδασώσεις και ο αριθμός των φυτωρίων που έχουν φυτευθεί.

Γ. ΡΥΘΜΙΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΔΑΣΟΥΣ - ΒΟΣΚΗΣ

Το σημερινό άναρχο καθεστώς της αγελαίας κτηνοτροφίας δεν εμποδίζει μόνο κάθε απόπειρα διενέργειας εκτεταμένων αναδασώσεων αλλά και αυτήν την ίδια την εκτίμηση του πόσες αναδασώσεις πράγματι χρειάζονται, εφόσον παρεμποδίζεται - σε ευρείες περιοχές της Ελλάδος - η φυσική αναγέννηση των δασών και της βλάστησης, ιδιαίτερα μετά από πυρκαγιές.

Για την επίλυση του ακανθώδους αυτού προβλήματος - που έχει οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους - απαιτείται διακομματική βούληση και συναίνεση πάνω στους ακόλουθους άξονες:

- Οικονομικά κίνητρα για προτίμηση εγκατάστασης (από τους ορεινούς πληθυσμούς) δασών αντί της διατήρησης αγελαίας κτηνοτροφίας.
- Κίνητρα για μετατροπή της αγελαίας κτηνοτροφίας σε ενσταυλισμένη ή ημιενσταυλισμένη με παράλληλη σταδιακή αλλαγή του κτηνοτροφικού μοντέλου (πάντοτε σε σχέση με την επιλεξιμότητα - ΕΟΚ) προς ενταυλισμένη αιγοτροφία και ελαφρά βοειδή (π.χ. η άδικα παραγνωρισμένη "φυλλή της Πίνδου").
- Πλήρης επαναφορά του αντικειμένου της ορεινής λιβαδοπονίας στην Δασική Υπηρεσία ώστε, παράλληλα με έργα αναδασώσεων και υδρονομίας να εκτελούνται και έργα βελτίωσης βοσκοτόπων. Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης υπολογίζει ότι η σχέση λιβαδοπονικής ανεπτυγμένης εκτάσεως προς μη αναπτυγμένη είναι ένα προς πέντε. Τούτο σημαίνει ότι η καλλιέργεια συγκεκριμένων περιοχών για βόσκηση θα ικανοποιήσει το ίδιο κτηνοτροφικό κεφάλαιο σε πέντε φορές μικρότερη έκταση.

Με έμφαση σημειώνεται πάντως ότι οι πέραν των αγρών δύνανται να υπάρχουν και βοσκίσιμες δασικές εκτάσεις.

Δ. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στα πλαίσια της σύγχρονης δασοπονίας πολλαπλών σκοπών¹⁷ καθοριστικός είναι ο ρόλος που επιφυλάσσει στην ελληνική Δασική Υπηρεσία ο τομέας "Φυσικό Περιβάλλον".

Για την αποτελεσματική διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος απαιτείται:

- Ο επιτελικός εκσυγχρονισμός της κεντρικής υπηρεσίας για την αξιολόγηση προτάσεων, μελετών κλπ., καθώς και για την εκτόνηση των στρατηγικών οδηγιών και τη συνεργασία με τις αντίστοιχες υπηρεσίες της ΕΟΚ.
- Η απορρόφηση της σημερινής Γενικής Δ/σης Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας από τον Τομέα Δασών ώστε να αποτελεί σύνδεσμο με τις λοιπές περιβαλλοντολογικές δραστηριότητες του Υπουργείου Γεωργίας.
- Η σύγχρονη διαχείριση των Εθνικών Δρυμών ως Εθνικών Πάρκων.
- Η προσθήκη (μετά από μελέτη) νέων περιοχών στις ήδη υπάρχουσες.
- Η μελέτη και διαχείριση των υγροτόπων και των απειλούμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας με επιστημονική αξιολόγηση της προτεραιότητας των επεμβάσεων.

Στον τομέα αυτό συντελεί και η δραστηριότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (π.χ. Κέντρα Υγρότοπων).

- Καταπολέμηση παντός είδους ασθενειών, και φυτικού και ζωικού κεφαλαίου π.χ. κυπαρίσου, καστανιά κλπ.

Ε. ΕΡΕΥΝΑ

Για τη μελέτη του φαινομένου των πυρκαγιών, για την αναδάσωση, τα υδρονομικά, την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον, κλπ. απαιτείται οργανική σύνδεση της επιστημονικής έρευνας με τη δασοπονική πράξη. Για το σκοπό αυτό προτείνεται η οργανική σύνδεση των δύο Ινστιτούτων Δασ. Ερευνών με τον Τομέα Δασών με σκοπό:

- Την αξιοποίηση των προτεραιοτήτων
- Την μελέτη των δράσεων και των επιπτώσεων απ' αυτές.
- Την αντιμετώπισή των κατά καιρούς αναφουομένων προβλημάτων.

Η Διακομματική Επιτροπή προσπάθησε να εμβαθύνει, κατά το δυνατόν στο τεράστιο θέμα της δασικής ανάπτυξης και της δασοπροστασίας. Υπάρχει ανάγκη εξέτασης και άλλων τομέων, πέραν από αυτούς, που αναφέρονται στο πόρισμα. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι αναγκαία μια συνεχής διακομματική θεώρηση του προβλήματος.

Η Διακομματική Επιτροπή βασίσθηκε σε υλικό, που κατατέθηκε στην Επιτροπή και το οποίο είναι αναγκαίο να μελετηθεί από τους αρμόδιους Φορείς για ειδικότερη ανάλυση των αξόνων, οι οποίοι αναφέρονται στο Πόρισμα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΠΕΚΡΑΚΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ

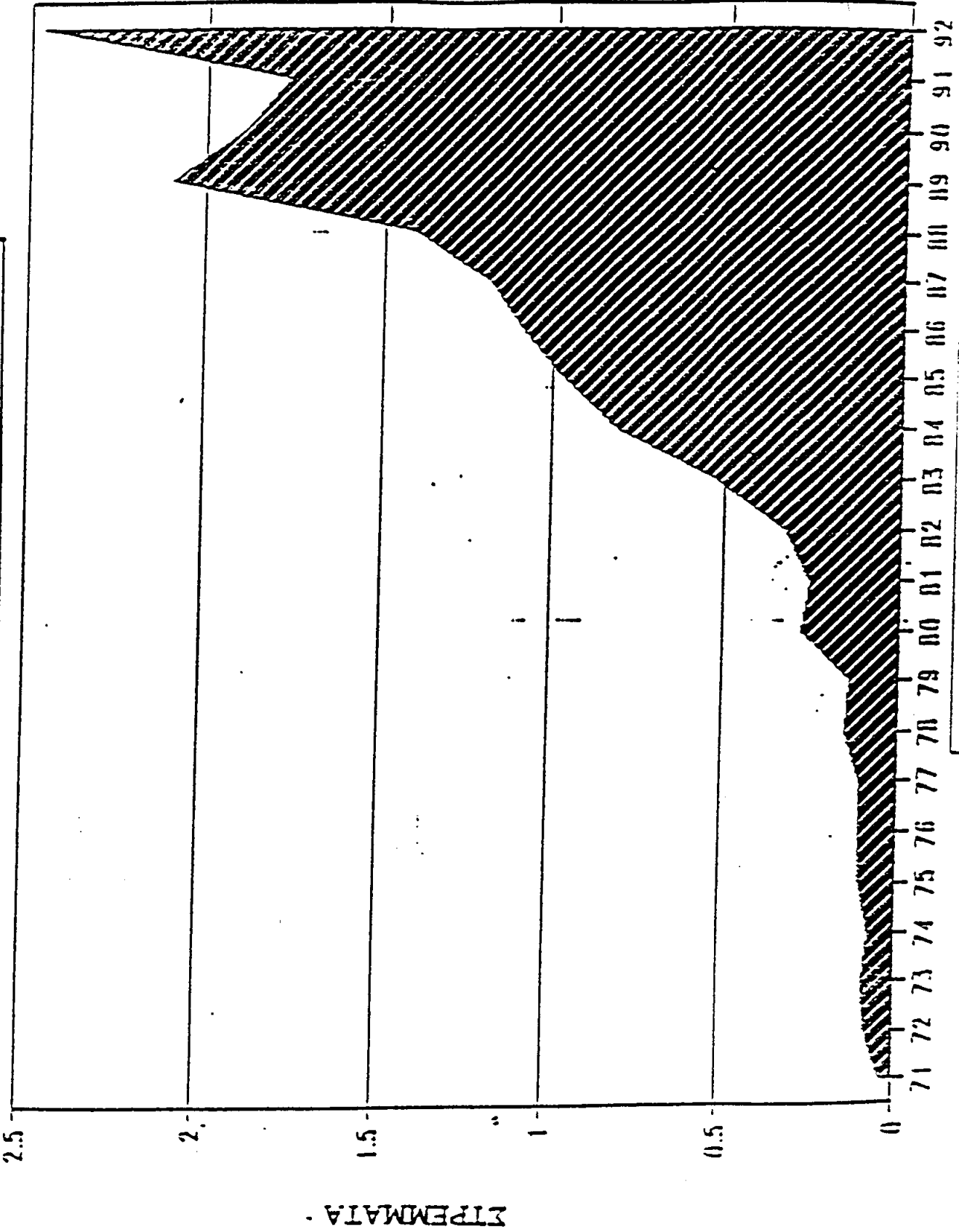
ΠΙΝΑΚΑΣ

Εκτελεσθέντα έργα Αναδασώσεων και Πραγματοποιηθείσες δαπάνες
από την έναρξη της δραστηριότητας μέχρι το 1992
(δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες και οι μονάδες έργων των αναδασώσεων Αιτωλίας)

Έτος	Αναδασώσεις σε στρέμματα	Φυτευθέντα δενδρόδλια σε κιλ.	πραγματοπ. δαπάνες (τρ. πρέξ κιλ. δοχ).
1941-1950	247.051	40.978	12.477
1951-1960	543.531	104.055	116.012
1961-1970	356.132	103.265	294.752
1971	49.917	14.975	34.178
1972	61.857	18.560	72.520
1973	43.301	12.900	83.590
1974	35.274	4.463	68.725
1975	30.908	7.088	98.319
1976	33.345	6.651	103.953
1977	39.889	6.060	103.763
1978	39.066	6.770	148.463
1979	35.870	5.841	133.206
1980	47.383	6.785	268.845
1981	36.776	5.368	247.698
1982	29.727	5.435	317.348
1983	43.306	5.783	523.553
1984	49.971	8.364	807.483
1985	53.000	8.100	960.062
1986	50.000	9.367	1.086.510
1987	48.500	8.790	1.187.279
1988	72.949	6.367	1.470.798
1989	44.050	6.622	2.097.247
1990	43.404	6.042	1.990.944
1991	38.059	4.769	1.773.389
1992	45.918	7.393	2.465.197

ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΡΓΩΝ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΩΝ
 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1971-1992 ΕΚΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

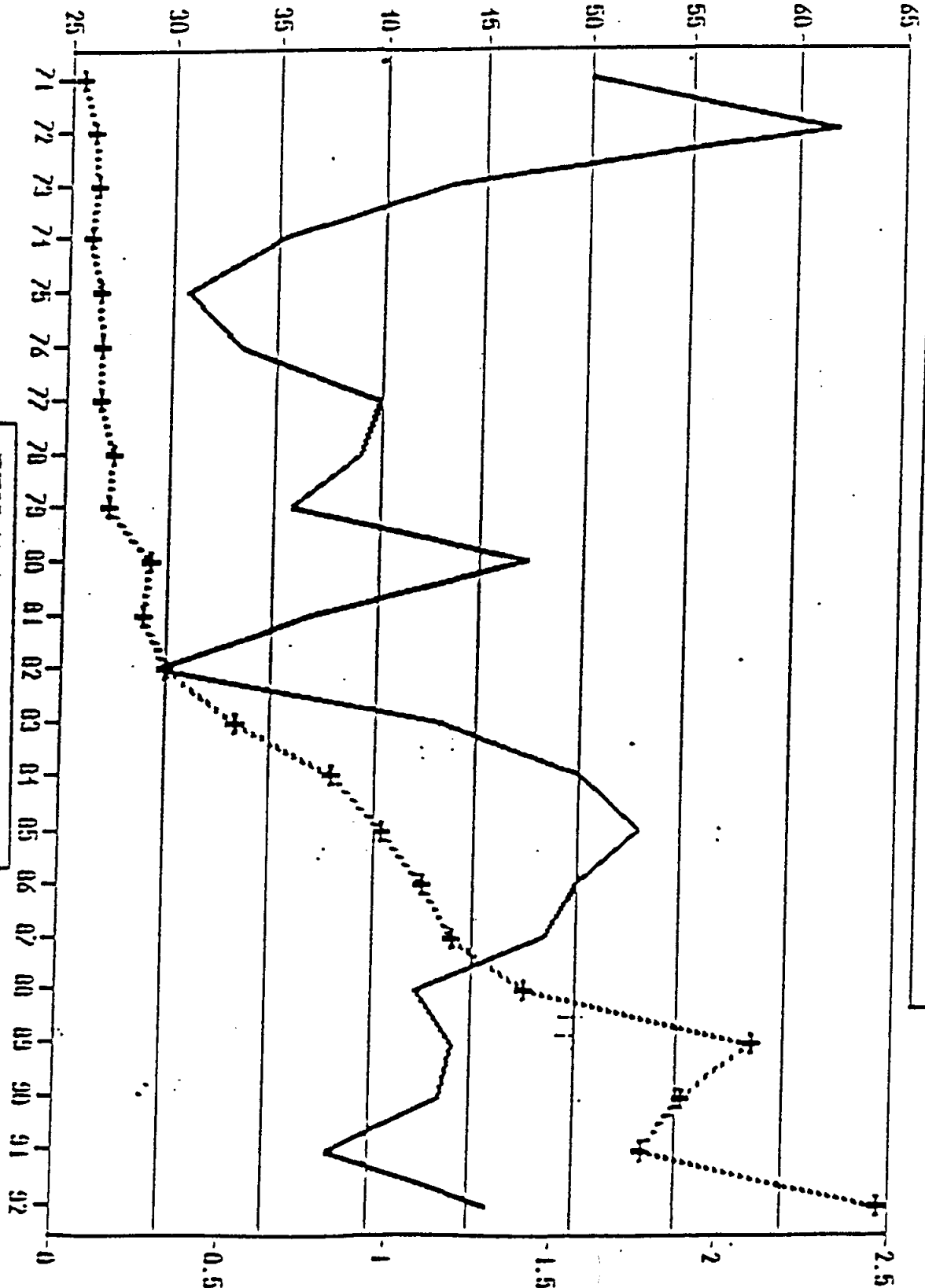
ΠΙΝΑΚΑΣ

Παραθθέντα Δενδρόλια και Δαπάνες Φυτωρίων
από το 1946 μέχρι το 1992

Έτος	Παραθθέντα Δενδρόλια σε δοκ	Δαπάνες Δασ. Φυτωρίων (τοκ. υπέρ σε πλ. δασοπία)
1941-1950	87.371	9.903
1951-1960	304.122	64.453
1961-1970	380.281	141.603
1971	40.506	23.136
1972	42.268	26.234
1973	32.718	27.472
1974	26.287	22.277
1975	27.080	30.893
1976	26.909	37.480
1977	27.846	63.088
1978	32.370	71.500
1979	30.650	81.290
1980	24.263	64.655
1981	20.701	82.432
1982	19.356	94.490
1983	13.000	197.861
1984	16.554	231.301
1985	17.487	438.889
1986	18.756	260.918
1987	16.500	375.000
1988	15.990	454.166
1989	17.739	543.531
1990	18.000	552.137
1991	17.972	622.992
1992	18.340	766.480

ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ

ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΔΕΙΞΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1971-1992 ΕΚΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

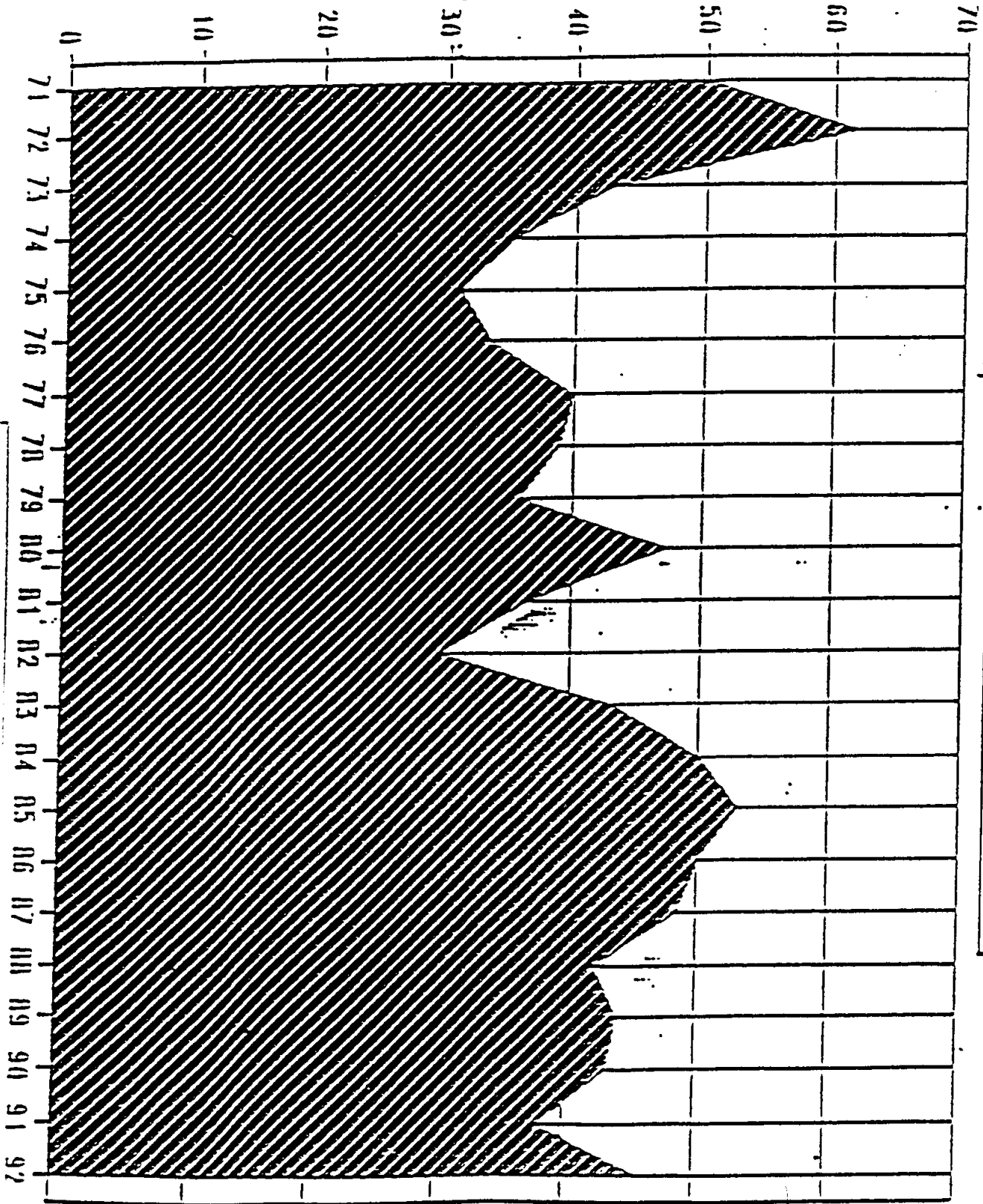
ΕΤΗ ΑΡΑΞΗΠΙΟΤΗΤΑΣ

— ΕΚΤΑΣΙ ΔΑΠΑΝΗ

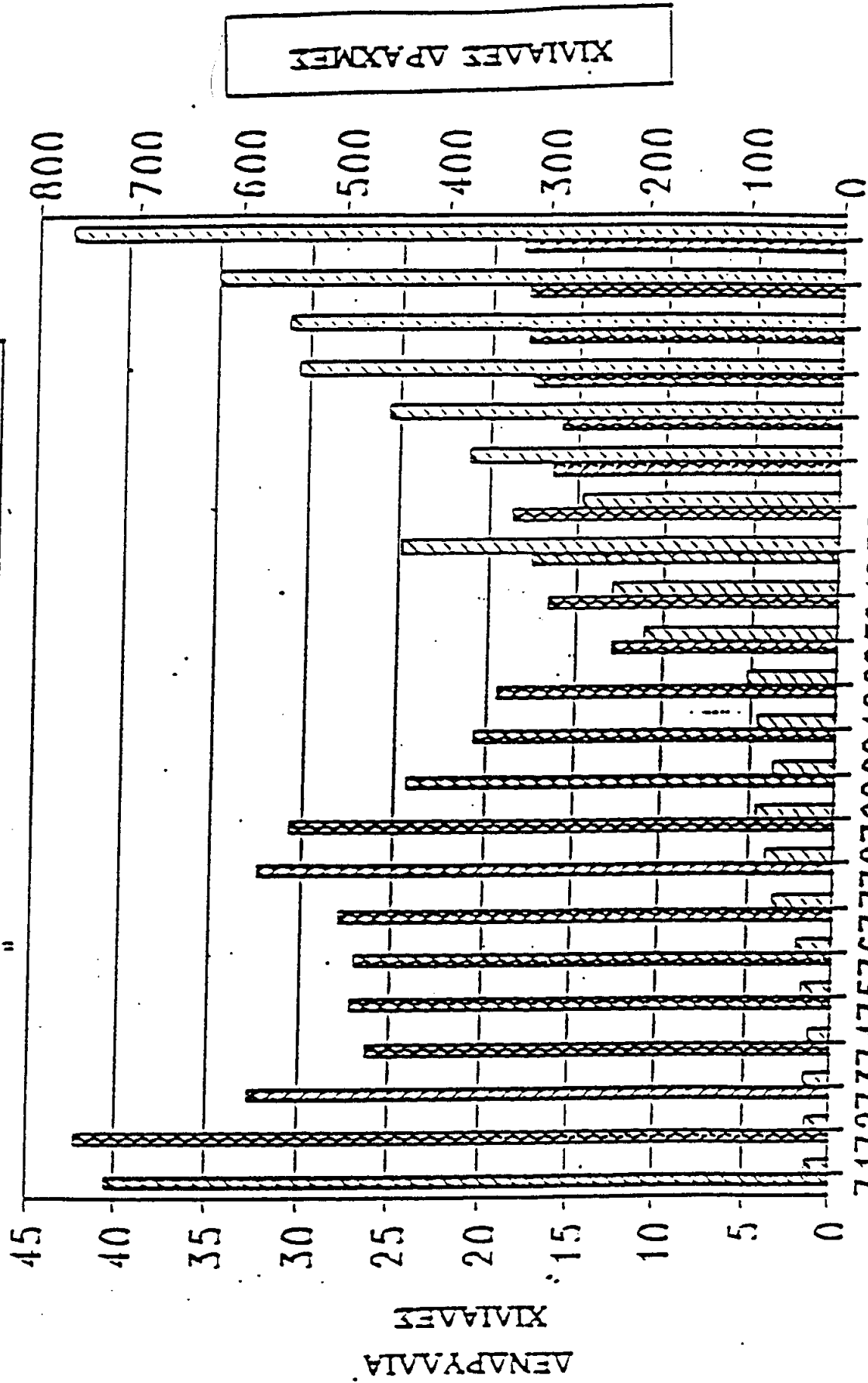
ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ

ΕΚΤΕΛΕΣΩΣΕΝΤΑ ΕΡΓΑ
ΑΝΑΔΑΣΙΩΣΕΩΝ ΕΙΣΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΕΝΔΡΥΛΛΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ
ΦΥΤΩΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1971 - 1992

7 17273747576777879808 18283848586878889909 192

ΕΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΔΕΝΔΡΑ ΔΑΠΑΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΕΡΓΑ ΑΝΑΔΕΥΞΕΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ	Ανταρθέτων Εσόδων σε περίπληση	Φοιτηθέντων Ανταρθέτων Απριλ	Εσοδός Προσόδων απριλ	Δίδακτρα Οσών και	Εσοδήματα Οσών και	Νέες περιλήψεις π.μ.	Εσοδήματα Περιλήψεων π.μ.	Ανταρθέτων π.μ. π.μ.
1976-1982	64.811	3.164.480	169.102	234+666	180+010	69.918	81.626	1.144.167
1983	3.207	262.000	.	7+980	11+670	6.382	1.690	360.000
1984	3.026	248.670	.	6+910	2+606	.	.	209.978
1985	3.614	253.000	.	17+238	11+046	.	.	308.475
1986	4.801	261.000	88.000	17+176	30+000	4.778	1.370	203.000
1987	2.601	210.000	220	12+000	66+000	.	.	196.497
1888	1.096	138.000	.	6+660	60+160	328	.	230.339
1989	2.460	171.980	.	6+971	60+000	1.200	.	292.366
1990	3.167	222.000	260	8+600	20+000	2.000	1.600	418.104